

Forfatter: Goldschmidt, M. A.

Titel: Hjemløs

Citation: Goldschmidt, M. A.: "Hjemløs", i Goldschmidt, M. A.: *Hjemløs*, udg. af Mogens Brøndsted ; Harald Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, 1999, s. 281. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-goldschmidt03-shoot-idm139686920149360.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Hjemløs

Tiende Capitel

Milner var Copist i et af Collegierne, men kaldtes sædvanligviis Hr. Fuldmægtig; thi her i Danmark, hvor Titel og Rang har saa Meget at betyde, optages det godt, naar man synes at lade sine gode Ønsker som en Vindspiller være et Par Skridt forud for Virkeligheden paa en Mands Løbebane. Han var i de Tredive og besad en Formue, der gjorde ham uafhængig, saa at han i al Mag kunde imødesee det Avancement til Fuldmægtig, Contoirchef, Etatsraad osv., som Tiden ufeilbarlig vilde bringe. Han havde Ord for at være en dygtig ung Mand, endskjøndt Ingen kunde sige, hvori hans Dygtighed bestod. I Virkeligheden udmærkede han sig ved en stor Mangel paa Originalitet, paa oprindelige, ham tilhørende Tanker eller Anskuelser; men han havde saa megen Aand, at han hurtig kunde tilegne sig de Tanker, som bleve satte i Omløb, og anvende dem i Selskabslivet. Han havde aldrig gjort sig selv Regnskab for andre Anliggender end de verdslige, og hans Mening om, hvad der var Godt og Ondt, Tilladeligt og Utilladeligt, ahang ikke af hans Samvittighed, men af Bekjendtskab til, hvad der var Folks Dom. Denne Fornemmelse var ved tidligt Samkvem med Verden og Selskabslivet bleven udviklet til et Instinct, der ledede ham med stor Sikkerhed, og han var i Folks Øine - hvad han ogsaa troede om sig selv - en fuldendt Gentleman. Han saae godt ud, var altid smagfuldt klædt, sang ret smukt, og hans Stemme havde et vist Udtryk, der lignede Følelse; han var saa fuldstændig glat i sine Manerer, at han endog i Damers Nærværelse kunde tillade sig en lille Tvetydighed, havde ogsaa i sit Væsen noget Velvilligt, ligesom han var Medlem af flere Velgjørenhedsselskaber, saa at han i alle Maader var en saadan behagelig Selskabsmand, som en Mængde Dannede sætte Priis paa. Han havde tillige en anden, ikke almindelig 282 Egenskab: han var discret, og maaskee var det især af denne Grund, at han undertiden i Selskabet gjorde en Lykke, hvorom Verden Intet erfarede. Han var paa en Maade Schiøtts Tankers Handling, men uden Theori, uden System, kun med et godt Selskabs-Instinct.

Mellem ham og Schiøtt var intet Venskab; men Milner havde nu engang gjort Schiøtts Bekjendtskab og nærede desuden en frygtblandet Interesse for hans Talegaver, og Schiøtt opgav heller ikke gjerne Nogen, af hvem den ringeste Bouquet lod sig uddrage, altsaa heller ikke Milner, som ved sine forsigtige Fortællinger og Antydninger ofte leverede ham nyt Stof til Theorier.

I en Familie, hvor han jevnlig kom, havde Milner pludselig lagt Mærke til Datteren. Det kan let træffe sig saa; man overseer en ung Pige, som man har kjendt i flere Aar siden hendes Opvæxt, og som i den Tid maaskee var styg, bly, keitet; men hun gjør en lille Reise og kommer tilbage, eller man seer, hvorledes hun uventet gjør Lykke paa et Bal, eller Ens Opmærksomhed gjør ikke længer Tjeneste hos en anden Dame og søger ny Beskjæftigelse. Nok, Milner fik Øie for hende, og med sit eiendommelige praktiske Blik bemærkede han, at der var - Noget. Hvad dette Noget var, hvorfor og hvorledes hun virkede paa ham med en pikant Kvindelighed, gjorde han sig ikke Regnskab for, han gik efter et godt Instinct.

Meget lempelig begyndte han at nærme sig hende og vise hende den Slags artige Opmærksomhed, som ikke er Cour, men lig Janushovedet vender Ansigtet til begge Sider, til Alvor og til Spøg, til den Ældres overlegne, beskyttende, veiledende Deeltagelse og til Muligheden af en ungdommelig Forelskelse. Hvert Skridt paa denne Vei er sikkert, fordi det er dobbelt og lidt efter lidt bliver pikant for Damen.

Hun var Datter af Grosserer Sander, der førte et solidt, men ikke stort eller glimrende, snarere i adskillige Maader indgetogent Huus. Hun var opdraget paa den temmelig almindelige kjøbenhavnske Maade: under en principløs Blanding af Frihed og Tvang. Man havde indpræntet hende Reglerne for Anstand og det Passende, sørget for, at hun kom sammen med skolerette yngre og ældre Piger, engang imellem holdt Øie med hendes Læsning og forresten stolet paa, at man lever i et velordnet Samfund, hvor Ingen nærmer sig en saadan Pige uden reelle Hensigter. 283 Hendes kvindelige Sands lod hende næsten øieblikkelig i Milners Adfærd ane en Intrigue, som hun ikke var bange for, fordi Milner ikke svarede til hendes Ideal. Hun følte Aand nok hos sig selv til at intriguere ham og havde forresten Lyst til at lære, see, prøve, øve sig til en virkeligere Kamp, til det virkelige Liv - det Liv, som Ungdommen saa ofte i Virkelighedens Øieblikke seer ude i Horizonten.

Milner var forsaavidt literairt dannet, som han nøiagtig vidste, hvilke Bøger, han skulde laane Damer. Med sit gode Instinct valgte han Bøger til hende, havde derved ofte Nøglen til hendes Phantasi, havde Leilighed til adskillige smaa fortrolige Tilnærmelser, saasom at sende Bud, tilskrive hende en lille Billet og senere samtale med hende om Bøgerne. Han var ikke Kritiker; men han forstod at lede Samtalen fra det literaire Liv over paa det virkelige Liv og fortælle smaa Træk og Historier, der aldrig gik videre end til at være - pikante.

Men det ene Ord tog det andet; fristede han hende paa een Maade, saa fristede hun ham paa en anden Maade, fordi hun havde Aand; det syntes, at hun forlangte et System, der kunde udfylde hendes Tanke, medens hun i Virkeligheden forlangte en Personlighed, der kunde udfylde hendes Hjerter og Phantasi, og engang, da Milner følte sig bragt i Klemme, laante han fra Schiøtt og talte om Ideal og Natur, om den frie Bevidsthed, der er sin egen Lov, om den sande Kvindeligheds Almagt og absolute Ret overfor Verden. Han talte dunkelt, fordi der ikke var lyst i ham; men det skadede Intet. Man siger, at Sollyset ikke er til som Lys

paa sin Vei fra Solen til Jorden, men først ved at indtræde i vor Atmosfære faaer sin Natur; saaledes gik ogsaa Lyset fra Schiøtt igjennem Milner til hende.

Hun var jo ikke aldeles fremmed for saadanne Tanker; hun havde mødt lignende i franske Bøger; men der var dog stor Forskjel paa, om Sligt stod fjernt, maaskee som blot Opdigtelse, eller om det fremkom som hjemligt, førende et virkeligt, skjønndt dulgt Liv i hendes umiddelbare Nærhed, og bragtes til hende af en Mand, der ikke syntes at ville belære hende alene for at forøge hendes Kundskaber. Men hun opfattede det dog noget anderledes, end han antog; hun blandede det sammen med sit Sinds øvrige Attraa, med 284 Længslen efter noget Stort, Skjønnt og Kraftigt; idet hun nu dristigere begyndte at reflectere og sammenligne, at lytte til sig selv og sine Fordringer, at bryde med sit Sinds Friskhed og sin Villies Energi ud over de Snirkler, Formaliteter og aandløse Skranker, som ofte omgave hende, lagde hun Indhold ind i den nye Form, hvorunder hun tænkte sig Livet. Havde Milner været Personligheden til de Ord, han talte, vilde hendes Hjerte have kjendt denne Personlighed og med Tillid hengivet sig til ham; men Milner var kun Talerøret, og om ogsaa en ung Kvinde kan blive usikker, saa skuffes hendes Hjerte dog ikke let fuldstændig; hun følte sig utilfredsstillt ved Milner, og dog var han den, der nærmest tilfredsstillte hende ved at vække Uro, bringe Hjertet til at banke, lade hende fornemme Livet.

Han laante hende den af Schiøtt omtalte Bog om Agnes, Premierministerens Datter, og hendes Elsker, den unge Gesandt; men han tilføiede, at det var en forbuden Bog, ikke fordi den var umoralsk, men fordi den var dristigere og skjønnere, end Spidsborgernes Liv taaler. Hun læste den, og dersom hun fandt, at hun kunde handle som Agnes, saa fandt hun ogsaa, at dertil behøvedes en Mand som Gesandten. Det er imidlertid det Særegne ved den Slags Bøger og deres Virkning paa Phantasien, at man forekommer sig selv at staae saa fast i sin Attraa efter det Herlige, men ikke veed, hvorhen Attraaen kan føre.

I meget lang Tid blev Milner uendelig plaget og skuffet ved sit eget Værk. Hald og Bregning kom jevnlig der i Huset, og navnlig Hald viste Camilla en forsigtig Opmærksomhed, der syntes at tyde paa stille ægteskabelige Hensigter; men Milner havde for megen Erfaring til at ansee Hald for farlig eller til at troe, at hun for Alvor meente Noget med den Velvillie, hun undertiden viste ham, og i alt Fald havde han læst »Forførerens Dagbog« eller behøvede ikke at læse den for at vide, hvilken Nytte der kan drages af en Forlovelse. Det er imidlertid sjelden, at Folk ere koldt og nøiagtig beregnende, især i slige Forhold. At lægge Grunden til en Forbindelse, der skulde vedvare, naar hun var bleven gift, var en dæmonisk Plan, som Milner ikke med tydelige Ord vilde have tilstaaet sig selv, skjønndt den laa smilende i hans Sind. Det Nærværende og Øieblikkelige lokkede ham for meget; et klogt og uroligt Pigesind har Magt over 285 den, der vil lege med det. Milner blev fristet over Evne, hendes Luner ansaae han for Coquetteri og begyndte at frygte, at en længere Stilstand skulde blive en Tilbagegang. O, hvor ønskede han at have den overordnede Tankemagt, der kunde beherske hende, at kunne udtale den Trylleformel, der seer ud som et System, men som oftest ikke er Andet end den Skingrund, hvormed en Kvinde bestikker den aarvaagne Forstand, naar Hjertet vil løbe bort.

Det var meget langt fra, at Milner indrømmede for sig selv, at han fik Ideer af Schiøtt; men han anerkjendte, at Schiøtt vakte dem hos ham, at han, medens han hørte Schiøtt, opdagede Noget i sig, som han ellers ikke lagde Mærke til; han følte sig da friere, Ting og Personer, han kjendte, stode klarere for ham, i skarpere Omrids. Men det kunde ikke falde Milner ind at ville søge Underviisning hos Schiøtt; hemmelig speidede han rigtignok efter en Leilighed til at høre ham, naar han ret var i Stemning; men det var ogsaa det Yderste, hans Stolthed tillod ham. Og paa samme Tid følte Milner desuden en ubestemt Frygt for, hvad det skulde blive til; der var dog Fare derved, en velerhvervet Stilling i Samfundet kunde blive compromitteret, eller Tingen kunde føre til et Ægteskab, han kunde miste sin dyrebare Frihed! Det var sandt nok; men Milner var lidt efter lidt kommen i en Slags Lidenskab, han var som en Jæger, der forfølger et anskudt Vildt, han kunde ikke tænke saa koldsindig som ellers over, hvor han maaskee foer hen, - og »det kom jo dog sluttelig an paa hende selv«.

Saaledes stode Sagerne paa den Tid, da Otto i Ferierne reiste hjem.

Camilla havde den foregaaende Sommer været i Besøg ude i en Kjøbstad hos en rig Handelsven af hendes Fader, og der var senere blevet ført en livlig Brevvexling med mange Opfordringer til Husets endnu ugifte Datter om at komme ind og opholde sig nogen Tid i Kjøbenhavn. Man havde ventet den unge Dame i den forløbne Vinter; men hendes Fader, Agent Theilmann, var bleven syg og havde senere skrantet. Det, der egentlig feilede Agent Theilmann, var for Størstedelen ikkun Mismod over det nymodens Væsen, over de mange unge Kjøbmænd, som satte Bo i Byen, concurrerede med ham, holdt Opkjøbere, trak Bondehandelen til sig eller overstraalede ham med nye, elegante Boutiker efter Tidens Fordringer. 286 Han vilde gjerne have gjort endeel af det, de gjorde; thi han anerkjendte Noget, en Friskhed og Raskhed deri; men han vilde være den Første til at gjøre det, han vilde paa ingen Maade være Efterligner, og nu var det gjort. Andre Ting, Smaalighederne i Concurrencen, indgjød ham en uhyggelig Følelse. Jeg bliver vammel ved det, sagde han engang til sin Kone; de løber op og ned og omkring ligesom sultne Hunde og vilde gjerne snappe Maden fra mig, mens jeg fører den til Munden; vender jeg mig et Øieblik fra Sulefadet, vips er der En oppe i det! - En ung Kjøbmand havde engang faaet fat i en af Agentens Bønder og bedet, om han maatte gradere den Brændeviin, han havde kjøbt, og saa havde han triumpherende viist Bonden, at den kun holdt syv Grader. Jeg er kongelig examineret Brændeviinsbrænder, sagde Kjøbmanden, jeg spæder ikke min Brændeviin, og

jeg anlægger maaskee et Dampbrænderi. Theilmann fandt det under sin Værdighed at røre ved den Sag; men den ærgrede ham dybt, og det saa meget mere, som han ved at gradere Kjøbmandens Brændeviin med Spendrups Gradestok fandt, at den kun holdt halvsyvende Grad. Dernæst var, siden Knud Gjedde havde været i Byen, Forskjønnelsens og Gjendøberiets Aand bleven endemisk, og Agenten havde den Hjertesorg, at man paa Dronningens Fødselsdag omdøbte Theilmanns Gang til Caroline Amalies Gang. Det er sandt, man havde i Communalbestyrelsen med den Ærbødighed, som skyldtes ham, bedet om hans Samtykke til at udlette dette Minde om hans Oldefader; men han havde jo ikke kunnet afslaae det og ikke engang kunnet henvise Begjærligheden til den anden, den egenlige Gade i Byen, nemlig Adelgaden, der allerede paa Kronprindsens Fødselsdag og i Anledning af en ny Brolægning var bleven omdøbt til Frederiksgaden. Siden den Tid nævnede han aldrig Gangen, og de Leiere, han havde i de smaa Huse, fik aldrig Henstand, skjøndt han ellers ikke var en haard Mand - men de boede paa et fjendtligt Territorium. Han kjendte snart ikke sin By igjen, han følte sig ikke hjemlig i den, han skrantede.

Dr. Siemsen fik endelig den dristige Idee at foreslaae en Badereise. Allerede det Rygte, at Agent Theilmann vilde gjøre en Badereise, kastede en ny Glands, et hidtil ukjendt fornem Sygeligheds- eller sygelig Fornemheds-Skjær over hans Huus, og Agenten følte sig snart moralsk tvungen til at udføre den. For det Første reiste han 287 med sin Datter til Kjøbenhavn, og saasnart han var kommen, vilde Grosserer Sander ikke tilstede, at han blev boende i Gjæstgivergaarden paa Vestergade, men førte ham og Emilie hjem i sit Huus.

Emilie havde altfor heldige Naturanlæg og for megen Udvikling til ikke i Løbet af faa Dage at kunne udlette alle de smaa, ubeskrivelige og dog saa betydningsfulde Ubetydeligheder, der tilsammen danne Forskjellen mellem en kjøbenhavnsk Dame og en Kjøbstadfrøken. Hun var nu i sit tyvende Aar, og selv en Kjender som Milner maatte indrømme, at hun var usædvanlig smuk, skjøndt hendes Teint ved Sygdommen havde tabt, om ikke Friskheden, saa dog, hvad man paa Fransk vilde kalde dens *éc/at*, den straalende Glands, som i hendes syttende Aar havde hvilet derover. Hun havde den medfødte Lykkens Gave at føre en smuk Person - ikke den Slags Holdning, der imponerer ved Majestæt, men den vindende, indsmigrende, fortryllende, der kommer af Formernes yndefulde Harmoni og Livskraftens, Livsglædens poetiske Spil i hver Bevægelse. Hendes Ansigt kunde næppe kaldes aandfuldt eller pikant, uden forsaavidt, at det sorte Haar, de mørke, fine Øienbryn og de blaa Øine dannede en særegen tiltrækkende Modsætning, og at en forunderlig Forjættelse syntes at hvile om den idealt formede Mund med den lidt opad bøiede Overlæbe. Men det var den Slags Ansigter, som synes digteriske Mænd at indeholde en Aabenbaring af det skjønne Kvindelige, de hendrages af Længsel og standse af Mistillid til deres Lykke. Det var et Aasyn, som man maatte troe fuldstændig eller aldeles ikke; ved Synet af hende kunde man forstaae, hvorledes Otto instinctmæssig havde følt ved sig selv, at ingen Forsoning, ingen Tro og Tillid længer var mulig, men senere vedblev at bære den uudslukkelige Længsel efter det Skjønneste.

Milner hørte ikke til den Slags Folk, der lade sig imponere. Han troede ikke Emilie bedre eller værre end Andre, hans Verdensanskuelse var, at ethvert Fruentimmer dog til Syvende og Sidst er et Fruentimmer, og besad han overfor en Kvinde nogen hemmelig, fristende Magt, saa laa den tildeels i denne hans Tanke, i det Dristige, det Værste Forudsættende, de svage Øieblikke Belurende og Fastholdende. Efter det første Indtryk fik han den Idee at gjøre Cour til Emilie; en Intrigue med en saadan Pige, og som tilmed snart reiste bort igjen, var høist fristende, og i alt Fald kunde hun bruges til at 288 gjøre Camilla skinsyg. Men han opdagede snart to Ting, den ene: at han havde begaaet en Feil ved at nærme sig hende med Overlegenhed og tale i en dæmpet, fortrolig Tone; den anden: at hun paa ingen Maade var til at erobre paa et Streiftog. Overfor disse uvisse Chancer betænkte han som erfaren Mand, at et Forhold til to Veninder overordenlig let fører til det Latterlige, at han formaade sig selv til at bringe et Offer og nøies med Camilla.

Medens Emilie befandt sig overordenlig vel ved Livet i Hovedstaden, Indkjøb, Spadseretoure o. s. v. samt de første, recognoscerende Samtaler med Milner, Hald og Bregning, befandt Agenten sig derimod mindre vel. Han led Sult - ikke fordi Huset jo var gjæstfrit nok; men det var en kjøbenhavnsk Gjæstfrihed, der underkastede Gjæsten Husets Sædvane. Han skulde spise Frokost Kl. 11, Middagsmad Kl. 4 og drikke Thee Kl. 9, og han var vant til at staae op med Solen og holde sine fem smaa tarvelige Maaltider om Dagen. Han kunde gaaet paa en Restauration; men hvis han havde haft en Gjæst, der gik op paa Postgaarden og spiste, vilde han have betragtet sig og sit Huus som vanæret, og han holdt tappert ud, befandt sig ilde og flau for ikke at fornærme Grosserereren; thi hvor kunde det blive skjult, om en saadan Mand som Agent Theilmann gik paa en Restauration? Han var strax bleven indbudt til Middag hos en anden Handelsherre; der maatte han spise fra Kl. 5 til 8, høre Musik til Kl. 9 uden at sove, og spille Kort til Kl. 12. Havde det ikke været for den offentlige Menings Skyld, var han efter tre Dages Forløb reist hjem.

En Aften ved Theebordet, hvor Agenten sad og anstrængte sig med at smøre et Stykke Brød »saa tykt som Postpapiir«, kom Talen paa Klampenborg Badeanstalt, som dengang nylig var oprettet, og hvor det altsaa ikke var blevet simpelt at ligge paa Landet. Man var nysgjerrig, man kunde nok have Lyst til at prøve det. Agenten lyttede. En Badeanstalt - det var jo et Bad! Han spurgte behændig, hvordan man levede der, om der var en Restauration, og da Svaret lød tilfredsstillende, var hurtig en Aftale truffen: Man vilde for et Par Ugers Tid leie en Cottage, Grosserereren vilde møblere, man kunde koge selv, tage Mad eller gaae ud at spise, ganske som man vilde. Damerne vare glade over dette Pust af Friskhed - det smagte 289 jo næsten af

Zigeunerliv - og, takket være Agentens Energi, to Dage efter boede man paa Klampenborg.

Familiens Venner kom snart og hyppig ud i Besøg, og Grosserereren, der selv var en alvorlig, indesluttet Mand, forøgede Kredsen ved at indføre en fjernere Bekjendt, en Hr. Dalberg, der opholdt sig paa et Landsted i Nærheden og jevnlig traf sammen med ham paa Dampskibet. Dalberg havde et Navn som betydningsfuld Politiker af den nationale Opposition; han var af anseet Familie, temmelig ung, af et vakkert og vindende Ydre og optraadte i Selskabslivet, ikke paa unge Mænds almindelige Maade, bøiede sig under den engang givne Selskabelighedstone, men i Kraft af Ideen, paavirkende, vindende, indsmigrende, propaganderende, som Bærer af og Tjener for sin politisk-patriotiske Tanke. Han fæstede snart sit Blik paa Theilmann som Agent og stor Kjøbmand i en Kjøbstad og besluttede, i denne Kjøbstad at nedlægge et Sennepskorn. Theilmann var ogsaa meget tilgængelig for Ideerne eller gjorde idetmindste ingen Modstand, og det viste sig desuden hurtigt, at han hørte til de Misfornøiede, idet han bl. A. var misfornøiet med Kjøbstadens nye Byfoged og af de nye Ideer forlangte hans Fjernelse (eller egenlig den gamle, afdøde tilbage). Dalberg, der gjorde sig til af at kjende alle Egoismer og benytte dem for Ideen, henviste til Fremtidens Communalforfatning, under hvilken Byerne forhaabenlig selv skulde vælge deres Byfoged eller Maire. Dette var en høist overraskende Idee for Agenten, hvis Tanke hidtil ikke havde naaet saa høit, at den kunde øine Muligheden af at see en Byfogeds Souverainetet over Hovedet. Han var ikke istand til at opdage Andet, end at saa maatte han blive valgt, navnlig ved Hjælp af hans Leiere, de smaa Borgere og Almuesmændene, og at disses Valgret ved andre Leiligheder kunde blive generende, faldt ham ikke ind; han havde endnu ikke mistet alle sine Illusioner, han var endnu saa ung i Politiken. Hans jevne, rolige Forstand oprørte sig vel et Øieblik mere end hans Beskedenhed; men han trøstede sig med, at en Byfoged altid holdt en Fuldmægtig, og hvad kjendte desuden mængen ung Cancelliskriver eller Assessor til den Byes Anliggender, der bleve betroede ham, hvad Erfaring havde en saadan kjøbenhavnsk Herre i Sammenligning med en gammel, anseet Borger som han, Agenten? - Hans 290 næste Spørgsmaal var, hvorledes der skulde forholdes med Næringen, om enhver Kik-in-die-Welt skulde have Lov til at fordyre Kornet, nedsætte Prisen paa Kaffe og Sukker, concurrere med gamle Skatteborgere, ruinere sig selv og snyde sine Creditorer? Denne vanskelige Sag angaaende Næringsfriheden, erklærede Dalberg, var et aabent Spørgsmaal. Svaret lukkede Munden paa Agenten; thi han forstod det ikke. Han fattede stor Agtelse for Dalberg, og Agtelsen steg til en frygtblandet Beundring, da han yttrede, at naar man fik Skattebevillingsret, kunde Borgerne lukke deres Lommer for Regeringen og tvinge Regeringsmændene til at komme og give gode Ord. Fra dette Øieblik havde Theilmann kun det Ene imod Dalberg, at han var »for klog«, og Dalberg, der nu troede ham saa vel beredt, som en saadan gammel Cavaleer kunde blive, vendte sig fra ham til Damerne. Han havde let ved at drage dem ind i den politiske Samtale, deels fordi han foretrak at holde den i det Almindelige, om Nationalitet og Frihed, deels fordi han fremførte Paastande, der lød smukt i deres Øren: Kvinderne vare ikke længer Slavinder; det var fuldt saa meget deres som Mandens Ret at tilhøre det Store, Almindelige, at frigjøre Tanken fra det daglige Livs smaa Forhold og fæste den paa høie, begeistrende Ideer. See til Frankrig! Hvilken Rolle have ikke Damer som Tallien, Roland, Staël, Recamier o. s. v. spillet, hvilken Indflydelse have de ikke udøvet! Og skulde ikke Damerne beskjæftige sig med Politik? Det var dog dem, der som Mødre skulde opdrage Fædrelandets Sønner, sende dem til Strid og til Seir, som Søstre og Hustruer skjønnsomt deeltagende og opmuntrende hærde Mændenes Mod!

Efter en saadan Tale skrev Camilla til Byen for at faae hine Damers Levnetsbeskrivelse, og Milner sendte hende Mdm. Staal-Delaunays Memoirer fra Regentskabets Tid. Emilie hørte med stor Tilfredsstillelse paa Dalberg; hun var ikke vant til saadan Tale; der var i den Slags Galanteri, som hun (og mange Andre) havde seet og mødt, noget Formelt og Kunstigt, en Slags Leg, der opfordrede Kvinden til List og udviklede den legende Snildhed hos hende. Hun modtog Politiken som en ypperlig Bundsforvandt, men rigtignok paa samme Maade som Athen, der brugte de Bundsforvandtes Pengebidrag til Byens Forskjønnelse.

Ingen af dem kunde værge sig imod en hurtig oplussende, 291 særegen Følelse for Dalberg. Han var saa begavet og søgt af saa Mange! Det syntes næsten en Nedladdenhed, at han kunde beskjæftige sig med almindelige Mennesker - en Nedladdenhed, som dog ikke havde noget Ydmygende; thi han tilhørte jo Ideen, og den stod over Alle. Det var altsaa mindre en Forelskelse end en Forgudelse, hvorved dog er den Egenhed, at man ikke veed rigtig, om den ikke kaster Sideblik til Bekjendte, Venner og Veninder, og dernæst, at overfor en Dame med høiere Sands maa en saadan Mand tage sig iagt, han maa altid være Halvgud, hvilket er meget besværligt.

Milner havde imidlertid betænkt, at Landlivet frembød endeel gode Sider; den selskabelige Omgang bliver friere mellem Bekjendte, som boe i Nærheden af hinanden, der er flere Chancer for »Tilfældet«, og han kastede Øinene paa »Skrænten«, der laa i passende Afstand, var bestemt til Beboelse for Herrer, ja næsten syntes indrettet til at huse Badeanstaltens Elskere. Han foreslog Schjøtt at tage med ud og see paa Værelser, hvortil Schjøtt var meget villig, han vilde danne sig en Forestilling om, hvorledes en saadan Anstalt var indrettet, for Andre. Som de stode i Begreb med at stige i Viernervognen, kom Helzen forbi; han boede allerede derude, havde forsømt Dampskibstiden og vilde nu søge Kaffemøllebefordring. Milner tilbød ham artig en Plads, som han naturligviis modtog med Fornøielse. Ved Østerport stødte de paa Hald, som ligeledes modtog en Plads.

Saa De ligger paa Landet? sagde Schjøtt til Helzen, da de vare komne ud paa Jordveien. Det har De Raad

til! Det kaster nok Noget af sig at være Journalist.

Helzen gav en pralende Beskrivelse over, hvor meget han fik for Spalten, og hvormange Spalter han kunde skrive.

Ih, vil man see! sagde Schiøtt; men man kan dog slet ikke mærke Deres sædvanlige nette Vendinger og Deres attiske Sprog, uagtet De er kommen til Bladet.

Aa, veed De hvad, vort Sprog er smukt, det er hele Byen enig om!

O, Du Lykkelige, hele Byen sagde, at Sokrates foragtede Guderne og burde døe. Har Du ganske glemt de Gamle, o Gorgias, og vil Du disputere med os paa Nydansk? Veed De ikke, o Helzen, at vi mene den attiske Aand? 292 Aa, hvad! sagde Helzen, et Blad maa være praktisk! Det lever ikke for at libere til Guderne, men for at udrette Noget. Der er kun faa Folk, som kunne paavirkes af den attiske Aand, og de give ikke Styrke; de sidde hjemme i Kakkellovnskrogen med deres Mening, og saa er det sgu ligegyldigt, om den er til eller ei. For at virke i det praktiske Liv maa man understøtte sine Venner og forfølge sine Fjender, indjage Fjenderne Skræk - *oderint, dum metuant!*

Hm, sagde Schiøtt, hvilken Energi.

Ja, vedblev Helzen, man maa have Overbeviisning om, at de Fleste ere feige, og selv være dristig. *De l'audace, de l'audace et toujours de l'audace!* som Danton sagde. Men det har man naturligviis kun, naar man selv tilhører Fremskridtet, Oplysningen, Friheden Man kan sige om os, hvad man vil, vi ere dog en Magt!

Ja, unægtelig. Men der er Noget, hvorom jeg gjerne vilde have paalidelig Oplysning, af reent psykologisk Interesse, og jeg henvender mig til Dem som en Autoritet: Hvad er den egenlige, indre, ideelle Grund til, at I jevnlig lyve saa Pokkers?

Lyve? ... Jeg maa be'e Dem, Schiøtt ... Det er et stygt Ord.

Naa, ja, ja, sige Usandt.

Usandt ... Hvad er Sandhed?

Ja, saa spurgte Pilatus.

Sandheden er det store Formaal, man er sig bevidst: Folkefriheden, Nationaliteten, Demokratiet. Man kan ikke saa nøie passe paa, om Det, man slaaer den gode Sags Fjender i Hovedet, er den nøiagtige, bogstavelige Sandhed ...

... Den høiere Sandhed er dog, at de skulle have paa Hovedet.

Ja -ja! Det er aldeles rigtigt!

Ja, men naar I f. Ex. have angrebet en Mand saa tydelig, at hele Publikum veed, det er ham, saa nægte I det dog, naar han sagsøger Jer.

Skulde vi lade os dømmes og betale Mulct, lade den Kraft suge fra os, hvormed vi forsvare den gode Sag?

Nei, det er rigtigt. Eders Sag er hellig, derfor ere ogsaa I hellige, følgelig er ogsaa Eders Usandhed en høiere, hellig Sandhed - det er aldeles logisk.

Hør, skulde vi virkelig tilstede, at man rotter sig sammen i Coterier og sammensværges sig mod Friheden? Skulde vi lade vor Arm 293 lamme, fordi Modstanderne listig skjule det juridiske Beviis for os? Jeg taler dog her til Folk, som selv elske Friheden.

Hvilken ypperlig retorisk Vending! De har dannet Dem efter de bedste Mønstre. Og De *har* Ret! Hvad siger ikke Goethe:

»Jene machen Partei, welch' unerlaubtes Beginnen!
Aber unsre Partei, freilich, versteht sich von selbst.«

Nu ja! der er virkelig en dyb Sandhed deri. Kun Frihedens Parti er berettiget; det vilde være en Luxus, om Lyset vilde disputere med Mørket. Beviset til Gunst for os ligger ogsaa i vor Magt. Paa vor Side staae dog Talenterne, og det vil komme saa vidt, at hvo der ikke hører til os, slet ikke er Talent. Vent blot, vi ville komme til at skrive Historien og Literaturhistorien, fra vort Parti vil udgaae Landets Skolebøger, hele Fremtiden er vor, og kun igjennem vore Spalter vil Veien gaae til Eftertidens Berømmelse!

Hm, sagde Schjøtt og taug lidt. Men, vedblev han, hvor kan De som god Atheist forsvare for Deres Samvittighed at være Medarbejder af et Blad, der synes at anerkjende en officiel Religion eller idetmindste en Gang imellem siger: Med Guds Hjælp!

Aa, det er saadan en *façon de parler!* Og desuden maa jeg gjøre Dem opmærksom paa, at hos os spørges kun om: Enighed i det Væsenlige.

I Sandhed, sagde Schjøtt, var jeg ikke Schjøtt, vilde jeg være Helzen!

Helzen var den Første, der havde opnaaet Fuldbyrkelse af, hvad der blev ønsket paa hiin Gildesaften: »Hvad vi stræbe efter!« Og see, han havde opnaaet Magt!

Schjøtt havde under denne Samtale forholdt sig ironisk til Helzen, men ikke med sin sædvanlige Frihed. Han kunde ikke væрге sig imod et Indtryk af »det Praktiske«, af det, som syntes at udrette Noget i Verden. Man skal, naar man vil leve for den Goetheske »ruhige Bildung«, føle, at man udretter Noget i og ved sit eget Indre, for uforstyrret at være Vidne til, at Andre gjøre praktisk Larm.

Det er blevet en determineret Karl, sagde Milner til Hald i en lav Tone, men dog saaledes, at Schjøtt hørte det.

Det er Hr. Halds politiske Ven, sagde Schjøtt. 294 Hald udbrød: Vi Andre kan ikke paatage os Ansvaret for Alt, hvad der rører sig i Pressen. Naar man ikke vil stille sig paa et aldeles spiritualistisk Standpunkt, saa har den borgerlige Frihed en uafviselig Ret, og i Forsvaret for den kan man ikke undgaae nogen Ensidighed. Skal der udrettes Noget, behøves Varme, ja endogsaa Lidenskab; man tilgiver gjerne Feil hos dem, der hjælpe til med Iver og Lidenskab.

De kom til Skrænten, og da Schjøtt saae Indretningen, den smukke Salon og Værelserne, der paa den ene Side beherskede det blaa Hav, paa den anden Side vendte ud til Skoven, fik han Lyst til at blive der i nogen Tid, leve for Søbade, Morgentoure, Skovduft, Studier og en luun lille Passiar ved Middagsbordet i den smukke Salon. Han kørte med Milner tilbage til Byen, ordnede sit Huus - hvilket var gjort ved at udsende nogle Smaabilletter - og tog næste Morgen i Milners Selskab ud med Dampskibet.

Det varede kun kort, inden han med Milner kom ned paa »Anstalten« og gjorde Bekjendtskab med Agenten. Bekjendtskabet var i de første Dage noget koldt og afmaalt, men blev snart desto inderligere. Agenten befandt sig nemlig heller ikke vel paa Klampenborg. Hans Appetit tiltog ved Brugen af Badene, og der var rigtignok en Restauration; men han maatte altid vente saa skrækkelig længe paa, hvad han bestilte. Han, Kjøbstadens store Mand, havde ikke Mod overfor Opvarterne, og de mærkede det øieblikkelig og morede sig over ham. Det var et ynkeligt Syn at see Agenten sidde der med nedslagne Øine, forlegen ved at sidde ene, skulende til Opvarterne, der vimsede ham forbi, og endnu ynkeligere vilde det have været havde man kunnet høre de frygtelige Eder, han mumlede indvendig, indtil han af Naade og Barmhjertighed fik sin Mad. Under disse Omstændigheder vare Agenten og Schjøtt ligesom skabte for hinanden - Schjøtt, der i mange, mange Aar saa at sige ikke havde holdt Maaltid uden paa en Restauration - Agenten, den praktiske Mand, der kunde fortælle og give Stof til Theorier, men her var i praktisk Forlegenhed - Schjøtt, der var saa mægtig i Theori og endelig kunde faae Leilighed til ogsaa praktisk at vise en Overlegenhed. Fra det Øieblik, da de havde truffet hinanden i Begreb med at gaae, den Ene til sin første, den Anden til sin anden 295 Frokost, og Agenten ved smaa Vink havde forraadt sin Kvide, tog Schjøtt ham under sin Beskyttelse, og det saae fra nu af ud, som om Agenten var en fornem Mand, hvem en Yngre skaanede for alle Berørelser med simple Opvartere. Agenten begyndte at elske Klampenborg; ledet af Schjøtt blev han næsten Gourmand, drak Chateau-Vine, som bragtes med ærbødig Hast, nød Brisen og Kaffen udenfor Pavillonon og tracterede Schjøtt med Cigarer til 1 Sk. Stykket, som Schjøtt røg, fordi hans egne derved kom til at smage bedre.

De kunde tilbringe hele Timer sammen. Agenten fortalte om sin »Bedrift«, og Schjøtt lyttede til dette kraftige Værtskab og gav Agenten et høit Numer i sit Menageri.

Engang, da Agenten talte om Smaakjøbmændene, sagde han pludselig: Sig mig, min fortræffelige Hr. Schjøtt, hvad kalder De et aabent Spørgsmaal?

Det kalder jeg f. Ex. at spørge en Dame, hvor gammel hun er.

Det pleier Fruentimmerne ikke van at kunne lide, sagde Agenten og plirede skjelmsk med Øinene.

Nei, svarede Schjøtt, derfor gjør en snild og erfaren Mand jo heller ikke saadant et Spørgsmaal.

Død og Pine! raabte Agenten og blev meget alvorlig, saa er det altsaa det Samme som at sige, at man er en Dumrian, et Mæhæ!

Schjøtt blev ganske bange. En Mand som De, Hr. Agent, sagde han beroligende, kan godt spørge uden at faae et saa uhøfligt Svar.

Ja, høflig mig her, høflig mig der! - - Veed De hvad, Hr. Candidat Schiøtt, jeg gi'er ikke en Døit for hele Politiken!

Det gjør jeg heller ikke, sagde Schiøtt og troede, at Agenten havde faaet en Skrue løs.

Efterhaanden kom Schiøtt som Ven af Milner og Ven af Agenten i Berørelse med Familien. Det var først Hilsener, Præsentation, Udvexling af ubetydelige Ord paa Grønsværet udenfor Cottagen, saa Indbydelse til Thee - uagtet Milner, der ikke havde beregnet denne Vending og ansaae Schiøtt for en fuldstændig Kjender og Forfører, saa smaat intriguerede imod ham; men Schiøtt var jo hans Ven, og han maatte være yderst forsigtig, især for de unge Damers Skyld. Skulde han gjøre Schiøtt endnu farligere ved at advare dem? 296 Saaledes knyttedes et Bekjendtskab, som dog ikke havde nogen Betydning for Vinteren. Kjøbenhavnske Familier kunne optage Sommermedlemmer ligesom Klubberne.

Schiøtt, der saagodtsom aldrig havde været inde i Selskabslivet og hidtil fra Idealets Standpunkt havde foragtet dets elegante Affectation og Blødagtighed, dets Brysseler Gulvtæpper, dets snærpede Formaliteter og dets Ufrihed, blev betvungen af det gode Selskabs Udvortes, af Husets smagfulde Indretning, af Møblerne, Bordtæpperne, Vaserne, af Menneskenes lette Holdning, der for ham var et besværligt Kunststykke, fordi han ikke havde Øvelsen. Baade af medfødt Skjønhedssands og af Bøger kjendte han fuldkommen Reglerne for god Opdragelse og Anstand i Selskab; men Livet i Virkeligheden er smidigere end Livet i Bøger, det antager utallige Nuancer, frembyder uventede Situationer, der i deres Ubetydelighed blive uoverkommelige for den, som ikke behersker dem med en Smule Aandsnærværelse - en Smule og dog saa megen for den, der ikke har den. Schiøtt havde Aand og Kundskaber nok til at føre en Samtale med hvem det skulde være, det vil sige: hvis han blev varslet i rette Tid, og Sol og Vind blev deelt som ved en Turnering. Men han havde ikke Øvelse i Conversation, især med Damer, han »havde ikke Smaapenge«. Han var forlegen og stiv, og han mærkede det, ja mærkede det selv i høiere Grad end de Andre, fordi han bar Idealet i sig. Han valgte derfor en meget rigtig Tactik, holdt sig tilbage, og i denne beskedne Adfærd fandt han en stor Nydelse. Thi Damerne havde imponeret ham. De vare rigtignok ikke Gudinder og ikke de Phantasikvinder, som »Naturen seer stolt efter«; men de havde en anden, væsenlig Egenskab: de levede, talte, vare smukke, tiltrækkende, elegante. Og nu at føle denne Tilløkkelse, medens Sindet af uvilkaarlig Forsigtighed holdt sig fra at attraae, at være betvungen af Ærefrygt og glæde sig over det Skjønne og Livlige, at føle Sjælskræfterne behagelig spændte uden at have bestemt Brug for dem, var en Nydelse, som Schiøtt beskuede med indadvendt Blik, glædende sig over, at han endnu havde saa megen Ungdom i Hjertet, taknemlig imod Skjæbnen for, at den gav ham dette nye Erkjendelses- og Erfaringsstof. Men paa Grund heraf var han ogsaa en maadelig lagttager. Hans Erindring havde »rystet sin Kappe«, og det i den Grad, at alle hans Theorier syntes at være blevne rystede 297 ud med. Vistnok savnede han Øvelse i hurtig at opfatte levende Kvinder; men han stod tillige sig selv i Veien, fordi han var mere beskjæftiget med Virkningen, der viste sig i hans Sind, end med Aarsagen, der frembragte den. For ham maatte Forholdet helst have staaet aldeles stille, være vedblevet uforandret som den Aften, da han første Gang drak Thee i Familien; men han var kommen ind imellem bevægelige Mennesker og maatte følge med.

Milner saae nok, at Schiøtt ikke var behændig; men han vilde være bleven meget forbauset, havde han kunnet see ind i Schiøtt og opdage den sildige Barnlighed, som blomstrede derinde, medens Begjærligheden sov eller havde lukket Øinene. For det Første sørgede han for, at Schiøtt meest befandt sig overfor Emilie, der meest gjorde ham tilbageholden, men ogsaa bedst kunde tirre ham op. I Førstningen af Bekjendtskabet gik Udviklingen meget langsomt for sig, fordi Schiøtt kun indfandt sig, naar der var Flere samlede, og saa talte indirecte til Damerne, søgte leilighedsviis i Samtaler med Mændene at udmærke sig under deres Øine.

Dalberg var egenlig kun beskjæftiget med sin Idee og sig selv eller sig selv og sin Idee og havde ikke Øie for de smaa menneskelige Forhold. Men da Hald engang i et fortroligt Øieblik hentydede paa Camilla og lod mærke, at han gjerne vilde frie til hende, saasnart han fik Embede, vaagnede Dalbergs Iver, han ansaae Camilla for et politisk Geni, fordi hun med saa dyb Interesse hørte paa hans Taler om Frihed og Fædreland, det Store og det Høie, og undertiden tænksomt gav ham Ret; han beregnede, at hun kunde gjøre overordenlig Nytte, naar hun blev gift med En af Partiet, medbragte ham Formue og gjorde Huus. Og da Dalbergs Øine engang vare opladte i denne Retning, saae han Meget; han saae, at ogsaa Emilie var en rig og smuk Pige, og efterat Hald havde yttret, at Bregning vistnok havde fattet Tanker til hende, kom Dalberg halvt med Overlæg, halvt tilfældig til at indføre en national Medbeiler, en theologisk Candidat Viggo Gram. Der var forsaavidt Overlæg hos Dalberg, som han antog, at denne smukke Pige fra Landet, med det fromme Blik, bedst passede for en Præst, og han forestillede Viggo Gram for Agenten med det formeentlig vægtige Ord: *Min Ven*, Hr. Viggo Gram, theologisk Candidat - og Schiøtt befandt sig nu overfor sin »Ven med Løvehovedet«.

298

Man var en Aften efter en Spadseregang samlet til Thee hos Grosserereren. Hald kom sildig og var mismodig; det viste sig snart i hans Samtale med Dalberg, hvad Grunden var: Jeg faaer ikke Embedet, sagde han, ** bliver mig foretrukken.

Saadan gaaer det jo bestandig under det nuværende Regimente, sagde Dalberg med et Skuldertræk;

Regeringen begunstiger sine blinde Tilhængere og sætter Præmie paa Servilisme.

Dette Emne blev yderligere drøftet, Exempler anførte og Beregninger gjorte over, hvormeget enkelte Familier havde kostet Staten ved at levere den Embedsmænd.

Endelig sagde Bregning: Jeg tør ikke bedømme vedkommende Embedscandidaters Dygtighed; men det forekommer mig, at de, der stille sig i principmæssig Opposition til Regeringen, selv maatte føle Betænkelighed ved at træde i dens Tjeneste.

Dalberg udbrød energisk: Embedsmændene ere ikke Regeringens, men Statens, Folkets Tjenere, og det vilde være godt, om de Alle styrkede deres Mandighed og Uafhængighed i denne Bevidsthed!

Det kan jeg ikke indrømme, svarede Bregning; man sværger udtrykkelig Kongen og Regeringsformen Troskab, ja forpligter sig jo ved sin Embedsed til i alle Maader at værges om Kongens Ret.

Ja, efter Bogstaven er det unægteligt! Men i dette Tilfælde maa den ideelle Retsfølelse staae over den juridiske. Den Ed kan ikke mere sværges i den gamle Betydning, den personlige Bevidsthed er i vor Tid for udviklet, og Modtageren af Eden veed det. Vi have her netop et af de Tilfælde, hvor Overbeviisningens, Frihedens, Ideens Ret træder op imod og ved sin egen Magt overvinder det Reale eller rettere Brutale. Tænk Dem, at den Ed skulde holdes efter Bogstaven, og hvorledes vi da Alle vilde gaae omkring som Umælende! Tiden, den offentlige Samvittighed har undergravet den, og det er netop Særkjendet for vor Tid, at Ret skal vorde Magt. Jeg appellerer til Damerne - vedblev han, især henvendt til Camilla - de have den sikkreste Følelse for det Aandiges Ret.

Camilla svarede rødmende: Jeg forstaaer mig vist ikke paa at dømme i den Sag; men det synes mig, at det var ridderligt af Niels Ebbesen, at han opsagde den kullede Greve Huldskab og Troskab, før han anfaldt ham. 299 Det var smukt og skarpsindigt! udbrød Dalberg, og det taler netop for os! thi vi ville ikke anfælde eller omstyrte; men vi ville lade Ideerne trænge ind i selve Regeringen, den skal være sin egen Niels Ebbesen - med Undtagelse af Heltemodet.

Og saa, naar De have faaet Deres Ideer til Herredømmet, hvad ville De da sige om dem, der sværge Forfatningen Troskab, men undergrave den? spurgte Bregning.

Saa have vi Ret til at tale et Alvorsord med dem! Thi naar den Sum af Ideer, som lever i et Folk, er kommen til Magt og Myndighed, har Ingen Ret til at modsætte sig. Hvad kan være skjønnere og mere opløftende, end da under Julirevolutionen Linietropperne sloge Bajonetten af, afskjødte deres Geværer i Luften og fraterniserede med Folket, da Officiererne sænkede Kaarden og lode Fanen hilse Folket! Men da Alt var overstaaet, svore de frivillig Ludvig Philip Eden og holdt den trofast - naar Folkets retfærdige Villie er skeet, saa blive vi Alle conservative!

Saa gjælder Ed paany, sagde Bregning og tilføiede nogle Ord om Tidens Vilkaarlighed, der unddrog sig Autoriteten, saa at de forskjellige subjective Villier stode herreløse overfor hinanden, fornøiede over den Ensidighed, hvormed de udelukkede det Billige og Fredelige.

Dalberg sagde: I Anledning af det, De der siger om Billighed, vil jeg lægge Dem Goethes Ord paa Hjerte:

»Thöricht ist's
In allen Stücken billig sein; es heißt
Sein eigen Selbst zerstören«.

Saa vidt jeg husker, bemærkede Schiøtt, har Goethe lagt de Ord, De gjør til Deres Valgsprog, i Munden paa Tasso, da han er vred paa Ministeren og finder en Fornøielse i at hade ham.

Man gjør ikke en Sætning til sit Valgsprog, fordi man vælger at anføre den, svarede Dalberg.

Hald havde vendt sig til Bregning og udbrudt: Maa jeg da spørge Dem, hvorfor optræder De aldrig ude i Livet? I Ivorfor seer man aldrig Dem eller den Geistlighed, som er af Deres Mening, iblandt Folket ved politiske Anledninger? Hvorfor lade De fornemt os 300 syndige Mennesker bære hele Byrden for at kritisere os mellem fire Vægge? Hvis baade Religion og Fædreland ligge Dem saa inderlig paa Hjerte, hvorfor gjøre De da ingen Anstrængelser, f. Ex. ved i Religionens Navn at træde i Forbindelse med den tydske Geistlighed? Vi Andre gaae ude i Livet; vi have idetmindste ikke Fiskeblod; vi harmes ved den Haan, der vises vort Sprog og vort Fødeland; vi ville vise Anmasselsen tilbage, ja, om det saa skal være med Sværdet, enten det saa er gudeligt eller ei! Og heri søge vi tillige vor Ret til ogsaa at ville have en passende Beskjæftigelse for vore Evner i Fødelandets Tjeneste, enten det behager Øieblikkets Magthavere eller ei!

De veed godt, Hald, svarede Bregning, at naar Geistligheden gjorde, hvad De der henpegede til, vilde Bladene kalde os Landsforrædere. Man vil ikke have Fred.

Man skal frygte Gud meer end Bladene, sagde Hald med en stolt Mine.

Bregning smilede.

Tjeneren kom ind med Maskinen og lod Døren staae aaben, hvorved der kom en stærk Trækvind. Bregning tog med et Udtryk af smertelig Fornemmelse til Hovedet.

Dalberg kunde let komme til at opgive den ene af sine Smaaplaner for den anden, især naar der blev Anledning til et smukt Ord. Han spurgte Bregning: Er Deres Hoved ømfindtligt for Trækvind?

Bregning bejaede det.

Saa komme vi til at dække det med en Bispehue!

Bregnings Øie mødte Emilies; hun saae undrende eller beundrende paa Den, hvem Dalberg saaledes hædrede. Bregning var greben af Ømhed for hende; men det var en reen Kjærlighed, og istedenfor feigt og forfængelig, som Mange vilde gjort, at beholde Pynten, man satte paa ham, sagde han simpelt: Det er rigtignok anden Gang, at det bliver spaaet mig; men det er ganske sikkert, at jeg ikke bliver Andet end Landsbypræst; jeg tager ikke Doctorgraden.

Den lille Seir, han vandt over Fristelsen for Kvindens Øine, gav i dette Øieblik hans Ansigt en moralsk Skjønhed, som ikke blev ubemærket.

For Politiken er Intet umuligt, sagde Dalberg.

Ja, hør! Naar De nu er vel færdig med Bregning, sagde Viggo 301 Gram, saa veed De nok, De faaer en Dyst med mig! Hvad er Deres Mening om Sognebaandets Løsning, om Statens Forhold til Kirken og Skolen?

Det er et aabent Spørgsmaal, svarede Dalberg; jeg for mit Vedkommende skal forresten ikke være imod, at Kirken bliver adskilt fra Staten. Men alle saadanne Spørgsmaal bør trænges tilbage for Øieblikket, for at ligesindede Venner kunne vedligeholde Enigheden i det Væsenlige.

Ja, det Væsenlige! svarede Gram; der maa jeg dog paa Fædrenes Viis tale Hjertesproget og djærvt sige Dem, at dette Eidervæsen ikke ret vil hue mig. Vi maae fuldstændig af med det Gottorpske Kram og gjøre Deling der, hvor den danske Tunge hører op; saa kunne vi sige, at vor deilige Have er lukket.

Det er smukt tænkt, svarede Dalberg; men det Statsmandsmæssige nøder os til at opstille et politisk og ikke et blot nationalt Princip. Vi kunne ikke overse Tractaterne og diplomatiske Forhold. Hvor Tydskland hører op, begynder Danmark, og det er ved Eideren. Hvad Tydsk der er indenfor, kan under en constitutionel Forbindelse med Danmark blive revet ud af den tusindaarige Uret, der tynger det, og igjen blive gjort dansk. De kan endnu komme til at gaae som national og geistlig Missionair ind i et godt Kald. Det er en høi og skjøn Opgave at være Missionair ... ikke sandt, Frøken Theilmann?

Jo, det er meget smukt at læse om.

Schiøtt sagde: Her er nu to meget ærede Theologer med høist forskjellige Meninger - hvilken Religion er nu den rette saliggjørende?

Saliggjørende? udbrød Gram. Det Saliggjørende har slettens ikke Noget med den Sag at skaffe! Det forkynde vi immer, at den rettroende Christen har sin Verden for sig; vort Forhold til Jesus Christus er vort hellige Lønkammer, det mageløseste Kjærlighedsvæld. Men det Land, vi leve i her paa Jorden, dets Hjertesbørn ere vi; dets Sprog er sødt paa Tungen, sødt i Liv, sødt i Død, sødt i Eftermæle. Det lever i evindeligt Kamp med Tusserne, og Kampen er til for at styrke Heltekræften - eia, det er en Lyst, naar Kæmperne ride til Valhal! Da opslaaes Kobberportene med Gny, og Thor leer høit i Sky! Derfor skulle vi tage paa Fjenden med Staalhandske, til 302 han dratter, og spille paa vor deilige Mundharpe, til Tussen af Arrighed faaer Mundklemme!

At de Mennesker ikke selv faaer Mundklemme af deres Mundharpe! mumlede Schiøtt, saa Emilie hørte det. Hun bed sig i Læben.

Dalberg, der frygtede, at Gram ikke skulde gjøre store Erobringer paa den Kjæphest, han var kommen op at ride paa, sagde: De to Herrer Theologer blive nok enige. Nu have jo Grundtvig og Clausen sluttet Forlig og udbragt hinandens Skaal paa Skydebanen.

Ja, sagde Gram, Enighed hernede paa Jorden om Fæderneslandet. Men vi have ikke indrømmet, at de skulle sidde sammen i Himlen.

Det er et aabent Spørgsmaal, sagde Schiøtt.

Bravo, Hr. Schiøtt! Det var godt sagt! raabte Agenten og trængte sig hen og trykkede Schiøtts Haand.

Schiøtt havde nær spurgt som Demosthenes: Har jeg sagt en Dumhed? men taug klogelig og modtog beskeden Agentens Anerkjendelse. Hvad de Tilstedeværende end tænkte om Theilmanns Udbrud, saa blev det benyttet til at gjøre Ende paa en Samtale, som ved Schiøtts Vittighed let kunde være bleven bitter, og Dalberg henvendte sig til Damerne og spurgte, om de ikke vilde glæde Selskabet med lidt Musik.

Camilla satte sig til Pianoet, og efterat hun havde foredraget et Stykke, opfordrede hun Emilie til at synge, og da Emilie i en passende Tid havde undskyldt sig, gav hun endelig efter for det almindelige Ønske. Hun havde en »lille« Stemme og ikke megen Skole; men Stemmen var klar, blød og klangfuld, og hun vovede sig ikke videre, end hvor hun vidste sig sikker. Hun sang en simpel Sang, den, hun kunde bedst, den, hvorved hun følte meest, maaskee en, der var knyttet til Erindringer, en saadan, under hvis Udførelse en Kvindes Sind opløfter sig med idealiseret Attraa og vilde forraade sit Indhold for den, der havde et tilstrækkelig fiint Øre.

Dalberg stod med korslagte Arme lænet til Vinduet og oversaae Selskabet. Det gik end ydermere op for ham, da han hørte denne Sang, at Emilie ingenlunde var saa afgjort bestemt til Missionairinde, som han havde antaget, og da han kastede Øinene paa Viggo Gram med Ansigtet præget af forceret Djærvhed og forceret Barnlighed, blev han glad over, at hans diplomatiske Plan var en 303 Hemmelighed. Hans Blik vandrede til Camilla, der sad med bøiet Hoved og lyttede; et ham uforklarligt Udtryk laa over hendes hvide Pande, de sænkede Øienlaag og den halv aabne Mund. Uvilkaarlig søgte han efter Nogen, der passede til hende, og fandt Ingen. Stemt og ledet af Sangen, optog hans Sind paa halv poetisk Maade et Billede af Selskabet og fandt deri Verden repræsenteret: det Brudte, Afrevne, Forskjelligartede, der mødes og kun holdes sammen, ledes og benyttes til høiere Formaal af store Aander og især store Politikere. Han standsede ved denne behagelige Fornemmelse og beholdt den, da Sangen hørte op. Han nærmede sig Emilie med Lethed og Anstand, bragte hende sin Compliment, og henvendte sig derpaa med samme Lethed til Camilla.

Hald og Bregning skulde med Omnibussen, og beredte sig til at bryde op. Bregning gik hen til Emilie, med hvem Gram var kommen i Samtale; han havde i Hast faaet bragt den nordiske Mythologi paa Bane og fortalte om Frigga: at hun veed alle Ting, men tier. Er det ikke dybt som deiligt? spurgte han; er det ikke et mageløst Billede paa Kvinden?

Emilie nikkede bejaende, og nu forefaldt i Løbet af et Par Minuter en Conversation, hvori Emilies Repliker kun bestode i bekræftende eller benægtende Hovedbevægelser, uden at Gram under sin egen Veltalenhed savnede Ordets Lyd, medens Bregning med dyb Alvor vel vogtede sig for at forstyrre sin geistlige Collega, og medens Schiøtt stod lidt afsides og holdt Øie med Situationen, tilsyneladende saa værdig og ærbar som en Skolemester, der smilende overværer Børnenes Leg.

Dalbergs Samtale med Camilla var efter Sædvane strax bleven politisk - uagtet Ingen af dem i det Øieblik havde virkelig Tilbøjelighed til at tale om Politik - og Camilla spurgte ham: Hvad vilde De gjøre, hvis De nu pludselig fik Magten?

En saa radical Opposition som den, hvori vi staae, kan ikke pludselig komme til Magten uden at decretere Dictaturet ... Det Førstejeg vilde gjøre, hvis jeg iaften fik Magten, var at decretere, at alle smukke unge Damer skulde være glade.

Han var ikke oplagt til Alvor og hun ikke til Spøg. Hun sagde: Saa tag Dem iagt, naar De bliver Dictator!

For hvad?

304

For Friheden.

Friheden! - sagde han idet han artig hilste til Afsked - Friheden er despotisk!

Det var en af disse Phraser, hvormed man ikke sjelden kan afspise Mandfolk, der ved Friheden tænke paa Parlement, Convent, æsthetisk-historiske Begivenheder, men ikke en Kvinde, der overalt søger efter fyldigt Livsindhold og, naar Alt kommer til Alt, ikke forstaaer sig paa anden Frihed end Hjertets.

Emilie havde ikke ret faaet Leilighed til at more sig; Politiken blev hende dog en temmelig besværlig Bundsforvandt. Da hun reiste til Kjøbenhavn, havde der uvilkaarlig foresvævet hende Billeder af en Tournering, hvor Ridderne brøde Landser for deres Damer. Hun vidste nok, at det var lidt overspændt; men nogen Morskab maatte man dog see at forskaffe sig ved Siden af de alvorligere Tanker, som maaskee En eller Anden vakte. - Camilla tænkte paa Milner. Efter at hendes Tanker søgende havde været beskæftigede andetsteds, vendte de tilbage til ham, dvælede ved hans smukke Tilbageholdenhed, hans Artighed imod de Ældre; hun droges tilbage til ham ved Vanens Magt, ved Fortrydelse over, mulig at have gjort ham Uret, og ved Kundskabens Træ paa Godt og Ondt. Han var stegen i hendes Øine blot ved at tie; hun tillagde ham nu et Indhold, som de andre Talende ikke havde. Unge Piger kunne jo være store Poeter, naar de lades

uforstyrrede.

De to unge Piger vare sammen i Camillas Værelse i Cottagens øverste Stokværk. De stode i det aabne Vindue og saae ud over det maanebelyste Sund; en tindrende guul Stribe laa henover Vandet; Bølgerne sloge i ensformig Tact mod Kysten fremdrevne af en sagte Vind.

Hvad tænker Du paa, Emilie? spurgte Camilla efter en Pause.

Aa, jeg veed ikke ... jeg troer, jeg tænkte slet ikke; her er saa smukt.

Er det aldrig faldet Dig ind at tænke, hvor underligt det dog er, at Alting kan gaae saa rolig og stille, at det kan være saa fredeligt og blankt og fornøiet? 305 Tænkte Du paa det nu? spurgte Emilie og vendte sig med et forskende Blik til Camilla.

Hør! sagde Camilla; den Stemme kjender jeg!

Der lød noget borte et kraftigt, sømandsagtigt Ahoi!

Hvem er det da?

Ja, det veed jeg ikke. Jeg saae i Eftermiddags en høi, stærktbygget Mand, vistnok en Sømand, ved Indgangen; han raabte det selvsamme Ahoi; formodenlig kaldte eller svarede han Nogen.

Og det lagde Du saadan Mærke til?

Ja, det lød saa kraftigt og kjækt! Jeg kom til at tænke paa, at saadan lyder det vel i et Krigsskib, naar de holde Søslag.

Tag Dig iagt! sagde Emilie spøgende.

For hvad?

At Du ikke forelsker Dig paa Afstand i den høie Mand.

O! han blev formodenlig ogsaa mindre, naar han kom nærmere ... Har Du nogensinde været forelsket, Emilie?

Nei, ... jo, som Barn var jeg det maaskee.

O, som Barn! ... Var Du virkelig inderlig forelsket?

Jeg veed ikke rigtig ... jeg troer, han holdt for meget af mig.

Men saa er Du jo coquet, Emilie!

Coquet? Hvad er det egenlig?

Det er ... det er ... sagde Camilla famlende og afbrød pludselig sig selv med: Det er det, jeg ikke er!

Der var en uskyldig Høihed i disse Ord, og de vare tillige en Slags Anklage, som Selvfølelsen henvendte til Skjæbnen; men de lød som en Anmasselse, og Camilla følte det, da hun selv hørte Ordene. Hun blev forlegen, som man saa tidt bliver efter et Udbrud af Følelse; men Emilie tog hende om Livet, strøg hende om Panden og sagde: Du er en sød Pige, Du er meget bedre end jeg.

Hvad hedder han? Lever han endnu? spurgte Camilla, smilende med Taarer i Øinene, og lagde sin Arm om Emilie. Fortæl mig om ham og om Dig.

Emilie fortalte i en halv spøgende, halv alvorlig Tone, skildrede Otto, udmaalede hans bløde Hengivenhed, beskrev Scenen med Æblet, hvordan han senere havde slaaet hende, og hvordan hun egenlig dengang holdt allermeest af ham, men hvordan han igjen havde fordærvet det; jo længere hun kom i Fortællingen, desto 306 mere nærmede Tanken sig Knud Gjedde; der kom noget Kortaandet, Smerteligt i Tonen, da hun fortalte, at Otto reiste bort, hun overdrev Ottos lille Bedrift paa Engen; thi i dette Øieblik beskjæftigede en krigersk Skikkelse hendes Phantasi, og da hun endte med: Og siden har jeg ikke seet ham - udbrød Camilla, medens Emilie bøiede sig ud af Vinduet: Du elsker ham endnu!

Hvem? spurgte Emilie aandsfraværende.

Dette Lynglimt var nok til at lade Camilla ane en anden Historie; men hun svarede: Din Otto sagde Du ikke, at han hed Otto Krøyer?

Jo, sagde Emilie ... Men værsgo, vedblev hun, pludselig igjen oprømt og livlig, nu skal Du fortælle; for Du har ogsaa været forelsket som Barn! Nægt det nu ikke, Du lille Skjælm!

Det har jeg ogsaa, som ganske lille Pige, sagde Camilla.

Fortæl, raabte Emilie og vendte sit smilende, af de tætte mørke Lokker ombølgede Ansigt imod Camilla, der i dette Øieblik med det sorte Haar og de brune Øine, beskinnet af Fuldmaanen, saae endnu blegere ud end sædvanlig. En Tilskuere skulde have betragtet de to unge Piger som deilige Billeder, den ene paa Livsglæde, den anden paa Dybsind, forskjellige Billeder paa Kvindelighedens Poesi og Mænds Lyksalighed.

Jeg var nok otte Aar gammel dengang, begyndte Camilla. Der kom en Familie reisende hertil; Manden var en gammel Ven af Fader og havde nok været Consul i Østerrig eller etsteds i Tydskland. De havde en lille Dreng paa Alder med mig, og ligesom vi saae hinanden, holdt vi af hinanden. Vi blev ved at holde hinanden i Hænderne jeg forærede ham alt mit Legetøi, og da de sagde, at vi skulde lege sammen, satte vi os hen i en Sopha og omfavnede og kyssede hinanden. Saadan var det altid, naar vi kom sammen. Jeg husker det saa tydelig, at jeg var tilmode, ligesom jeg skulde forsvinde i ham jeg synes endnu tidt, jeg kan gjenopleve den ubeskrivelige, lyksalige, hensmeltende Følelse. Jeg vilde altid sidde med Hovedet op til hans Skulder; for saa var det, at jeg følte mig saa lykkelig; men han vilde lægge sit Hoved til min Skulder, og det kunde jeg ikke lide. Engang sad han saadan, og jeg var bedrøvet, og saa mærkede jeg lige med Et, at han var falden i Søvn. O, jeg var saa ulykkelig og saa vred! Jeg turde ikke røre mig for ikke at vække ham; men jeg troer, jeg var bleven syg, hvis jeg ikke var kommen til at græde, og saa sad jeg saadan og græd lydløst mine modige Taarer. Saa vaagnede han og kjærtegnede mig, og vi holdt igjen meget af hinanden; men jeg kan godt huske, at jeg betragtede det som min Pligt. Men da han saa igjen kom bort, længtes jeg meget.

Hvor er han nu? spurgte Emilie.

Han kom tilbage til Tydskland, og der døde han.

Emilies Ansigt anlagde et Øieblik Sorg; hun spurgte: Sørger Du over ham?

Aa, det er jo saa længe siden!

Emilie fortsatte: Men han vedbliver at være stor, fordi han ikke kan komme nærmere!

En dyb Rødme overfoer Camillas Ansigt; men hun fattede sig hurtig og udbrød, idet hun truede med Fingeren:

Af en Landsbypige at være ...

... har jeg dog en ret god Forstand, fuldførte Emilie. Ja, I Kjøbenhavnsdamer troer ogsaa, at vi Provindsfolk hverken kan see eller høre; men vi kan saamæn baade see Hr. Hald og Hr. Schiøtt og Hr. Milner ...

Og Hr. Bregning og Hr. Dalberg; vi tvivle aldeles ikke!

Hvad synes Du om Schiøtt? spurgte Emilie med et Smil.

Aa, jeg veed ikke ... hans Linned er ikke fiint nok.

Hvad for Noget? Du, som er saa alvorlig, Du, som slet ikke er coquet, Du seer derpaa!

Ja, jeg undrer mig selv derover; men jeg kunde ikke gjøre derved; igaar eller iforgaars, da han talte om Guderne, kom jeg til at see paa hans Krave, og saa stødte det mig, at den var simpel og blaalig og ikke godt strøgen.

Saadan en lærd Mand bryder sig ikke om de Smaating, vi Damer lægge Vægt paa.

Camilla vendte sig og mødte Emilies skjelske Blik.

Troer Du virkelig, han er saa alvorlig, som han lader til? spurgte Emilie.

Aa, jeg veed ikke; jeg synes ikke, han er saa alvorlig; han er jo endogsaa meget vittig sommetider. 308 Ja, saadan! sagde Emilie og tænkte i sit stille Sind, at hun ikke behøvede nogen theoretisk Veiledning, men kunde overbevise sig i Praxis.

Forresten, vedblev hun, troer jeg rigtignok, at Milner er meget farligere. Der er vist noget Skjult og Dybt.

Troer Du? sagde Camilla saa rolig og simpelt spørgende, at selv Emilies fine Øre ikke kunde opdage Noget.

Hvad synes Du om Dalberg, Camilla? vedblev Emilie et Øieblik efter.

Hvad synes Du, Emilie?

Han er smuk.

Ja.

Han er vist et stort Geni; han vil vist gjøre uhyre Lykke i Verden.

I Verden ... ja.

Du har sommetider en underlig Maade at tale paa, Camilla ... Hvad meente Du nu?

Jeg meente det, jeg sagde. Fader fortalte idag, at Dalberg nok skal forloves med en Datter af en af Ministrene og paa den Maade komme ind i Cancelliet; saa bliver Regeringen liberal, og Slesvig bliver indlemmet i Danmark.

Saa? sagde Emilie. Hun tilføiede lidt efter, idet hun ligesom Camilla saae ud i den lyse Nat, hen over det tindrende Vandspeil: Det er dog noget Stort, saadan at formæle sig for Statens Skyld! Det er jo ligesom Kongerne!

Ja, og hun, den stakkels Pige, er ligesom Dronningerne.

Den »stakkels Pige«? ... At blive gift med en beundret og berømt Mand! ... og beherske ham! For det sagde Du jo selv: nærvæd blive Mændene dog smaa.

Ja, det er rigtignok en stor Fornøjelse! sagde Camilla utaalmodig.

Emilie bøiede af og spurgte: Hvad mener Du om Bregning?

Camilla svarede med et Udtryk af Hjertelighed: Det er vist i Grunden et rart Menneske. Han lover ikke Mere, end han holder ...

Ligesom Hald ...

Ja.

Der blev en Pause, som Camilla afbrød med: Det bliver kjøligt, lad os lukke Vinduet. 309 De gik tilbage i Værelset; Emilie saae paa sit Uhr og udbrød: Gud, Klokken er næsten Tolv! hvor Tiden kan gaae! Godnat, søde Camilla ... Men sig mig, siden Du har hørt efter den Ubekjendtes Stemme - kjender Du den unge Herre, den netklædte Herre med den spraglede Vest, der flere Gange gik forbi os i Concertsalen og fulgte efter os og vedblev at gaae op og ned herudenfor? Jeg syntes, han hilste engang.

Ja, det er en Musiklærer André; han har underviist mig en ganske kort Tid for endeel Aar siden.

Saa? ... Naa, af hans Blikke at dømme lader det til, at han ikke har glemt sin Elev.

Gud, Emilie, hvor kan Du nu være saa ... - han havde jo ikke Øinene fra Dig!

Være saa ... ? Hvad var det, Du vilde sige? Du meente da ikke coquet? ... Ja, jeg er virkelig lidt coquet; men jeg skal nok forbedre mig, sagde Emilie med en saa indsmigrende Blanding af Skjelmeri og Ruelse, at Camilla faldt hende om Halsen og leende udbrød: Man *maa* holde af Dig, Du store Skjelm! ... Vi *maa* have Ham til at forbedre Dig.

Hvem?

Din Otto.

Ja.

Da Emilie var gaaet ind i sit Værelse, faldt det Camilla ind, at hiin sildige Efterspørgsel var ligesom en Efterskrift, der jo har Ord for at være Damebrevets egenlige Indhold. Hun huskede paa, at hendes Fader engang havde talt om en morsom Anbefaling, som Ferdinand André havde forlangt af ham til Agent Theilmann, men kort efter havde han igjen seet André paa Kjøbenhavns Gader. Hun bragte dette i Forbindelse med Emilies underlige Spørgsmaal: Hvem? og troede i Hast at have fundet en Nøgle. Hun aabnede Døren til Emilies Værelse og raabte: Nu veed jeg Noget! Det var altsaa ham! ... Han gjorde altsaa Cour til Dig paa samme Tid som Din Otto!

Hvilken ham? spurgte Emilie og blev ganske bleg.

André! Ferdinand André! Musiklæreren! Nægt det ikke!

For Guds Skyld, Camilla! ... Hys! ... Nævn aldrig det Navn, naar Fader hører det!

Vær Du kun rolig, sagde Camilla, fornøiet over sin Sindrigheid, 310 lukkede Døren og gik tilsengs. Hun var saa beskjæftiget med sin Opdagelse, at hun glemte sig selv, og først efter en Stunds Forløb lagde hun sig med et dybt Suk til at sove.

Den næste Dag, da Agenten i Schiøtts Selskab havde nydt Tilværelsen i Restaurationen og udenfor Pavillonnen, besluttede han at gaae hjem og sove den hede Tid bort, og Schiøtt fulgte ham. De vare begge tause, Agenten nedsunken i Velbefindende og Længsel efter Søvn, Schiøtt stille og drømmende opvakt, paavirket af Sollyset, Træernes Skygger og Søvinden, fordybet i uvilkaarlige Erindringer af den platoniske Dialog om Kjærlighed, hvor Sokrates vader over Bækken og sætter sig i Ly af Platanen. De kom til Cottagen; Damerne sad udenfor i Husets Skygge, beskjæftigede med Haandarbeide; Agenten gik op; Schiøtt hilste og begyndte en Samtale om Veiret. Emilie syntes optaget af sit Arbeide og udbrød pludselig: O, Gud, nu er Dampskibet gaaet, og nu faaer jeg ikke Bud til Byen!

Camilla spurgte, hvad hun havde glemt; det var en vigtig Ting, nogle Kniplinger. Nu kan jeg ikke faae Bud ind før imorgen, sagde hun mismodig, saa faaer jeg ikke Kraven færdig før iovermorgen!

Hvis De ønsker Bud til Byen, sagde Schiøtt, saa kan jeg besørge det ... jeg skal dog til Byen i Formiddag.

Han sørgede for at lade mærke paa Tønen, at han ikke skulde til Byen, men vilde, for hendes Skyld.

Skal De virkelig? spurgte Emilie. Men hvordan vil De faae Befordring?

O, der er Kaffemøller nok!

Ja, naar De vil have den Godhed, med det Samme at besørge et Budskab for mig, saa er jeg Dem virkelig meget forbunden, saa sender Jomfruen det nok ud.

Jeg kan jo tage det med, hvis De ønsker det.

De er saa overordenlig artig!

Schiøtt fik sine Instructioner og kjørte i Solheden ind til Byen. Det var, om ikke nøiagtig paa Dag og Klokkeslet, saa dog samtidigt med, at Otto red. Men Schiøtt var overbeviist om, at Emilie følte det Offer, han havde bragt hende, og glædede sig over at være kommen hende nærmere; han forsmaaede aldeles at see paa den Jomfru, som solgte ham Kniplingerne, forøgede derved sit Offer og 311 Emilies Erkjendtlighedspligt. Da han ud paa Eftermiddagen kom tilbage til Cottagen, hvor Milner imidlertid havde indfundet sig, nærmede han sig Emilie med lidt vigtig, hemmelighedsfuld Mine og overrakte hende Pakken. - Emilie sagde overrasket og høit: Hvad er det? ... O, tusind Tak, Hr. Schiøtt! ... og lagde lidt efter Pakken tilside.

Schiøtt fjernede sig fra hende af en Slags Ædelmodighed, ligesom for ikke strax at tage sin Løn.

Milners Øine havde med et smilende Udtryk hvilet paa Emilie. Han gik hen til hende og sagde i sin sædvanlige dæmpede Tone: Har Frøkenen seet det Billede, der forestiller Ariadne trukken af Panthere?

Nei, hvorfor Hr. Fuldmægtig?

Jeg kom til at tænke derpaa ved at see, hvorledes Frøkenen har spændt Hr. Schiøtt for sin Triumphvogn.

Jeg kjører altsaa i Enspænder?

O, det vil jeg ikke sige! Det kommer naturligviis kun an paa Dem selv, saa kjører De med Fire, ja med Sex og Forrider ligesom Kongen.

Saa maatte jeg nok laane en eller flere af Camillas Panthere ... var det ikke Panthere, Fuldmægtigen sagde?

Jo, svarede Milner lidt flau.

Hvem var ellers Ariadne, Hr. Fuldmægtig? hvem var hun en Datter af?

Milner blev stikkende; men han reddede sig ved at sige: Jeg har vidst det i min Skoletid ... men vi kan slaae op i Lexicon ... Schiøtt, hvorledes forholdt det sig med Ariadne? Hvem var hun en Datter af?

Schiøtt traadte nærmere og sagde: Hun var Datter af Minos og Pasiphae og hjalp Theseus til at overvinde Minotaurus ved at give ham Traadnøglet med i Labyrinthen. Saa fulgte hun med ham; men han forlod hende paa Naxos, og der fandt Bacchus hende sovende, da han kom fra sit Seirstog i Indien. Han blev saa henrykt

over hendes Skjønhed, at han tog hendes Krands og kastede den op mellem Stjernerne, og der funkler den endnu.

Det var meget smukt, sagde Emilie; det skal jeg forsøge at huske. Ariadne gav Theseus en Traad ... var det ikke saadan? Men han lod 312 hende sidde, og saa kom Bacchus fra sine Erobringer og kastede hendes Krands op til Stjernerne ... ja, dengang var der ridderlig Begeistring i Verden!

Ja, tillad mig, Frøken - sagde Milner - han fandt hende sovende, og saa var det ...

Schiøtt blev ubehagelig berørt ved, at Nogen med saa dristig Phantasi nærmede sig Emilie, og tilføjede derfor hurtigt: Et andet Sagn siger, at Bacchus slet ikke traf Ariadne, men at Artemis af Skinsyge over hendes Skjønhed, dræbte hende med sine Pile.

Gud, ja, det kommer der ud af at gjøre Folk jaloux, sagde Emilie og tilføjede: Hvem der havde en saadan Hukommelse! - medens hun med et Udtryk af Venlighed og Beundring lod sine deilige Øine hvile paa Schiøtt. Hun var ham taknemlig; thi selv naar Damer give Anledning til Tvetydigheder, ville de dog gjerne behandles med Ærefrygt som Gudinder; men pludselig huskede hun paa, hvad Camilla havde sagt om hans Krave, og sænkede Øinene ned paa den. Schiøtt havde med Fryd i Hjertet udholdt dette Blik; men nu blev han beklemt; han troede, at han havde en Plet paa sin Krave, og vendte sig bort for i Smug at see efter.

Grosserereren kom i Følge med Dalberg og Hald. Agent Theilmann kom ligeledes ind, og han, Grosserereren og Fruen fik en lille Samtale, medens Dalberg og Hald talte om Politik og drog Camilla med ind i Discussionen. Ifølge sin Plan udmærkede Dalberg Hald i hendes Nærværelse; men han var ikke stor Mand nok til at gjøre det uden selv at ville tage sig ud, og han lagde ikke Mærke til eller bekymrede sig ikke om, at Hald i Camillas Øine blev mindre ved at blive beskyttet. Milner sluttede sig til Gruppen som taus Deeltager; han vilde holde Øie med, hvad der foregik, men vogtede sig vel for det ringeste Udtryk af Mismod eller Skinsyge. For Camilla tog han sig ud, saalænge han saaledes taug, som om han mandig betvang en Smerte og resigneret anerkjendte, ikke en Værdigere, men en Mægtigere.

Schiøtt nærmede sig paany Emilie, der syslede med et Broderi og rolig ventede, til Herrerne vilde søge hende.

Hvorledes synes De derom? spurgte hun, da Schiøtt taus saae paa hendes Arbeide. 313 Det er virkelig smukt Maa jeg spørge, er det en assyrisk Jæger?

En assyrisk! udbrød Emilie; hvor falder De paa det?

Jo, for Øinene ere saa lange ... Jagttasken passer ellers godt til Øinene; den er saa stor! Den er formodenlig brugt som Symbol for at tilkjendegive, at Manden er en vældig Nimrod, og Nimrod var virkelig en Assyrer.

Saa? sagde Emilie.

Ja. Men, vedblev Schiøtt, Jakken har et mistænkeligt moderne Snit, og Bøssen ... ja, det forstaaer sig, Chineserne have kjendt Krudtet i over tusinde Aar ... Nimrod kan ogsaa have gaaet med Riffel.

Schiøtt var paa bedste Vei til at komme ind i sit Element, Ironien, og paa den Maade faae Holdning og Personlighed, og medens disse Ord saa uvilkaarlig brød frem af hans Natur, følte han sig ogsaa saa vel, ret som en fangen Fisk, der atter berører Vandet.

De spotter, sagde Emilie og saae op med et Udtryk som en Engel, der er ude i Verdens Ondskab. Det Blik kunde Schiøtt ikke modstaae; han blev bange for at saare eller fornærme hende, Fisken hoppede igjen i Nettet.

Han sagde: De er jo ikke ansvarlig, Frøken, for det Mønster, De har faaet at brodere efter. Broderihandlerne burde virkelig, før de fik Borgerskab, underkaste sig en Examen ved Kunstacademiet. Det er dog Lykke nok for den Slags Folk, at Damerne komme i deres Boutik.

Ja, men man gaaer jo ikke altid selv ... naar jeg er hjemme, maa jeg forskrive Mønstrene.

Schiøtt saae forskende paa hende. Var det et Stik? Sigtede hun til hans Kjørsel? - Nei; hun saae ud som Fromheden selv, medens hun arbeidede, bøiet over Rammen, og de yppige Lokker hang ned til begge Sider. Nei, sagde hans Reflexion, hun havde i det Øieblik aldeles glemt hans Kjøretour, ellers vilde hun netop have vogtet sig for det Ord.

Saa, der gik Traaden over! Om det saa er Garnet, har det ikke mere Lyst til at arbeide paa Assyrerne! Det var slette Folk, Assyrerne; det kan jeg godt huske fra min Bibelhistorie ... havde de virkelig lange Øine? 314 Schiøtt blev glad over at kunne bringe sin Kritik i Forglemmelse. Han fortalte om det Særegne ved den assyriske Kunst, om de opbevarede Monumenter, gled over til den ægyptiske Kunst, skildrede Templerne

ved Nilen, Pyramiderne og Kongernes Grave, søgte at tydeliggjøre, hvilke forbausende Værker dette var, hvilken uhyre Udstrækning Ruinerne endnu have, hvorledes disse Triumph-Minder over antike Kongers Seire og Erobringer have trodset Tid og Ødelæggelse.

Camilla havde nærmet sig og hørte til i Taushed.

Emilie sagde: Hvorlænge kan det vel være siden, Hr. Schiøtt, at man gjorde de store Erobringer?

Det var flere tusinde Aar før vor Tidsregning, svarede Schiøtt.

Gud, hvor det er længe siden! sagde Emilie.

Emilies Instinct havde ganske rigtig sagt hende, at man kunde tillade sig Mere med Schiøtt end med mange Andre, og at det med ham netop var pikant, en Kjørsel med Panther. Han troede ikke sine egne Øren og Øine, lagde beskedent en anden Mening i Ord, Blik og Smil, end han vilde have gjort, naar en Anden havde berettet ham derom. Han lignede i den Henseende Hagen Jarl, der randsagede Islændernes Skib for at finde Flygtningen, og hvergang han kom udenfor Skibet nøiagtig kunde sige, hvor Forbryderen maatte være skjult, men hvergang han igjen kom ombord, ikke kunde finde ham. Emilie var den Kvinde, som i Selskabslivet meest maatte incitere Schiøtt, men ogsaa den, som mindst kunde vække en frelsende, sand og dyb Lidenskab hos ham. Som hun manglede Alvor overfor ham, manglede han Tro overfor hende; tiltrods for den eiendommelige, man kunde kalde den: nyfødte poetiske Uvidenhed, der tilhyllede hans Erfaring, laa dog paa Bunden af hans Sind en Tanke: at hun, naar det kom til Stykket, var Musen, der legede med Katten. Det var hun ogsaa - theoretisk; men praktisk var han Musen, hun Katten.

Grosserereren foreslog Selskabet en Spadseretur, og man begav sig paa en lille Vandring, der endte ved Concertsalen. Det var en Hverdag, og der var desaaarsag kun faa Fremmede, medens hele Anstaltens Befolkning havde indfundet sig og bevægede sig paa sædvanlig kjøbenhavnsk Maade: hver Storhed omgivet af sine Drabanter og alle Storheder kredsende i afmaalte Baner og i forskjellig 315 Afstand om den største Storhed, som for Øieblikket var en Conferensraad og Storkors. Dette Sted er smukt, ja stort; det ligger ved Randen af en Bøgeskov, paa en Høi over det vidtstrakte, blaa Sund. Men Skjønheden og Storheden, Skoven og Havet, ere som oftest kun Ramme for Smaaligheden, for det borgerlig-elegante, selvkjærlig-opmærksomme Samfundsliv, hvis Alvor og Glæde har samme Dybde som Dandsemusiken, der opføres for det eller blander sig i dets Summen. Det er mærkeligt nok, at i det alvorlige, handlende, discuterende Liv er som oftest Heelheden, de Samlede, bedre end de Enkelte; men i det selskabelige Samfundsliv - naar det ikke er indskrænket til smaa udvalgte Kredse - ere upaatvivlelig en stor Mængde Enkelte bedre end det Samlede. Det ansees for en Udhøflighed at rage op over Middelmaadighedens Vandspeil, og derfor bliver Middelmaadigheden med dens Sands for Ubetydeligheder, dens Jagen efter smaalige Triumpher og aandløse Nydelser, toneangivende - hvoraf synes at maatte følge med Nødvendighed, at de Enkelte ville forringes, jo mere denne Art Samfundsliv udvikler sig. Hvor mange gode Kræfter mon der mellem Aar og Dag bringes ud i denne Hjemløshed, hvor mangt et Gemyt, der kunde blive noget Bedre, vænnes her til at være vildsomt beskjæftiget udenfor sig selv, til at have sit Indre som en umøbleret Stue, til at holde Sindet flagrende ude omkring »Folks« Øine og Læber for at erfare, ikke hvad man er, men hvad man synes at være!

En aldrende Herre hilste paa de Ankommende og indviede dem i et nydeligt lille Velgjørenhedsproject, der havde den hemmelige Fortjeneste at forene Alle uden Rangforskjel paa et og samme Stykke Papir. En anden Herre declamerede mellem to Concertnumere: Min Søn vil Du i Verden frem, saa buk. Det var ikke Satire - Numeret var valgt af det godmodigste Hensyn til Længden. En Embedsmand, der saa smaat havde Ord for, at han med Haardhed gjorde sig Fordeel af sine Undergivne, men i en videre Kreds var bekjendt for sin Velgjørenhedssands, trak Milner og Schiøtt tilside og sagde, han havde paataget sig at holde et Foredrag til Fordeel for Velgjørenhedsplanen; men han vilde slet ikke nægte, at medens han havde Følelse nok for Sagen, var han ikke vant til at holde Foredrag; han havde tænkt paa Noget om Hoved og Følelse, men her maatte man ikke tale for meget om Hoved, og han vilde bede en af 316 Dhrr. overtage Foredraget. Schiøtt raadede ham til at opføre en Art concerterende Duo mellem »Hoved« og »Hjerte«; Hovedet kunde være Lærdommen, den grulige Alvor og den kolde Kritik, Hjertet Bøgeskoven, Vandet, den barnlige Følelse; Hovedet bragte ved sin Spidsfindighed Hjertet til at tie; men det tause Hjerte underskrev Velgjørenhedsplanen. Ja, raabte Herren fornøiet, og saa tilføie vi Moralens: Det er bedre at have Hjerte uden Hoved end et hjerteløst Hoved! Det er Mad for Mons! - og det viste sig, at han havde Ret, det improviserede Foredrag gjorde overordenlig Lykke, næsten hele Forsamlingen følte sig smigret, og Resten mærkede lidt Hoved. Imidlertid bevægede Dalberg sig fra Gruppe til Gruppe, forøgede ved Hjælp af Hilsener og Artigheder sit politiske Parti eller brød Odden af Modstand; Hald hilste paa Conferensraaden og havde den Ære at føre en kort Samtale med ham.

Milner fortalte Camilla en pikant Historie, sand eller opdigtet, om en af de tilstedeværende Fruer. Som altid, naar han overlod sig til sin gode Natur, var han heldig; der er Samfundsforhold, under hvilke den Stærke fornemmer Lyst til at trodse det Gode, blot for ikke at deeltage i Dyrkelsen af Skinnet.

Men det er jo i Grunden frygteligt, sagde hun.

Saadan er det, svarede han.

Og idet han glemte alle sine Tanker om et System og overlod sig til sin gode Natur, sang han dæmpet og med et skjemtende Blik:

*Al mio dio sarò spergiura,
Ma fedele a te sarò!**

Hun taug og gjorde Milner usikker ved sin Taushed.

Schiøtt kunde ikke væрге sig imod en Følelse af Velbehag; det var ret, som om han her blev til Noget. Hvad han aldrig var faldet paa at tiltroe sig selv, skete: Han var fornøiet over at gaae med en smuk Pige, ikke blot for hendes Skyld, men fordi man saae, at han gik med hende og hendes gode Selskab.

Emilie havde den Tilfredsstillelse at føle sig beundret og misundt.

* Jeg bryder den Ed, jeg har svoret min Gud; men Dig vil jeg blive tro. Af »Norma«, Adalgisas Ord til Pollio. 317 Selv fornam hun som den Smukkeste, en af de Rigeste og den smagfuldest Klædte ikke Spor af Misundelse, men kun kvindelig Triumph, og hun hvilede i denne livfulde Fornemmelse; thi Kvinden kan et Øieblik blive ligesom mættet af en saadan Triumph, et Mandfolks Forfængelighed er umætteligere, maaskee fordi den er unaturligere. Men hun havde ogsaa fuldtop at gjøre. Hun talte med Schiøtt og Grosserereren paa saadan Maade, som velopdragne Mennesker tale i Publikums Overværelse: for at lade Publikum see, at de tale. Hun skulde iagttage en Mængde Herrer og Damer og desuden udføre et lille Skjelmstykke med Camilla og den punktlig tilstedeværende André. For Camilla skulde det see ud, som om her virkelig var Noget, og med det Samme maatte det gjerne for André see ligedan ud. Hun slog derfor Øinene ned, hvergang de vare nærved at møde hans, og hun forstod den Kunst at gjøre nedslagne Øine ligesaa farlige som opslagne, medens Camilla uafvidende bidrog til Fuldendelsen; thi det Blik, hvormed hun engang imellem saae paa ham, medens Emilie ikke vovede at see op, overbeviste ham om, at han havde været paa Bane, vakte de besynderligste lyksaligulyksalige Følelser hos Ferdinand. Han troede og tvivlede, han svævede mellem Himmel og Jord, lagde phantastiske Planer, som han i samme Øieblik lod falde, turde ikke nærme sig og kunde ikke fjerne sig. Da han endelig maatte forlade Anstalten, var han i en saadan Stemning, at han maatte drikke og synge; han slog sig til et lystigt Selskab, fik baade Drik og Sang og tillige Spil, nemlig Hazard, vandt, og som om han havde været klassisk opdragen og vidst, at Venus var Gudinde baade for Kjærlighed og Spil, sammenblandede han sine to Lidenskaber og overgav sig til den Retning, der i Øieblikket var ham huldest.

Nogle Dage hengik uden at medføre Nyt, men udviklede, lig Solen, de Spirer, der laae i Forholdene. Agenten havde fattet Forkjærlighed for Bregning, Dalbergs og Viggo Grams Modstander, og behandlede ham som sin egen Gjest. Schiøtt var Agentens Ven ude i det offentlige Liv, paa Restaurationen; men Bregning bød han ind til sig, og rimeligviis har Bregning fulgt Skriftens Ord og været »snild som en Slange og uskyldig som en Due«. Schiøtt blev bestandig noget fjernere stillet, maaskee tildeels fordi han ikke havde Dristighed til at stille sig nær. Overfor Damerne var det ham 318 næsten umuligt at befrie sin Holdning fra det Præg, den engang havde faaet; med hvilke gode Forsætter han end kom, saa blev han bestandig bragt til, istedenfor at conversere, at holde Foredrag. Den ubetydeligste Ting kunde blive en Anledning. Saaledes spurgte Camilla engang, hvad en Svovlstik hed paa Engelsk, og yttrede, da Schiøtt nævnte Ordet *Lucifer match*: Ja, det er sandt! nu husker jeg det! Det er dog et besynderligt Ord!

Det er ganske simpelt, sagde Schiøtt; vi sige paa Dansk: Phosphor-Svovlstikker; men Phosphor er det græske, Lucifer det latinske Navn for samme Ting og betyder Lysbringer. Lucifer er endvidere det Samme som Venus, naar den er Morgenstjerne, om Aftenen hedder den Hesperus. Det er en jødisk Prophet og en christen Kirkefader, der have stukket Hovederne sammen og formodenlig af privat Nag til Fru Venus faaet hendes lysbringende Stjerne brugt som Navn for Mørkets Fyrste.

Dermed var Samtalen inde baade i Astronomi og Mythologi.

Naar han gik ved Emilies Side, fortalte han hende lignende interessante Ting; han troede rigtignok, at han steg i hendes Øine ved at vise saa megen tiltalende Kundskabsfylde; men paa den anden Side følte han ogsaa, at hun egenlig helst vilde og burde underholdes livligere; men hvergang han vilde gribe Leiligheden til at smutte ud af den fortællende Stiil, fandt hun sin Fornøielse i at forhindre ham derfra. - Imellem Camilla og Milner var Forholdet en besynderlig Blanding af Følsomhed, Skjemt og Drilleri, der lod ane, at en Krisis forestod, og endmere maatte den nærme sig, da Hald engang kom ud meget fornøiet: Han havde dog faaet Embedet. Dalberg og han vare nu enige om, at Regeringen dog var feig, at nogle velskrevne Bladartikler bragte den til at frygte den offentlige Mening, at Partiet factisk maatte seire ved tilsidst at være Indehaver af Statens Embeder. Enhver Regering, der ikke kan blive betjent af politiske Venner og Tilhængere, er dømt og maa styrte, bemærkede Dalberg. Hver ny Embedsmand, tilføiede han henvendt til Camilla, er en Pille, paa hvem Fremtidens Bygning hviler, men vore dumme Regeringsmænd anbringe den selv. Han gjorde med Haanden en fortræffelig Gestus og overlod Hald til en Samtale med Camilla.

Hald var i den lyseste Sindsstemning, og naar han kom bort fra »den høiere Politik«, var han kun opfyldt af Lyst til at gjøre sin Pligt 319 i strengeste Forstand, varetage sit nye Embede med største Nidkjærhed. Der fremtraadte noget Bravt og Alvorligt, som gjorde et godt Indtryk paa Camilla. Deres Samtale blev afbrudt af Emilie, Milner, Schjøtt og andre Bekjendte, der vilde gjøre en Seiltour.

Den næste Morgen drog et stærkt Tordenveir over Egnen. Den voldsomme Pladskregn holdt Befolkningen paa »Skrænten« fængslet, og Milner kom tankefuld ind til Schjøtt.

Om Forladelse jeg forstyrrer nok, sagde han, da han saae Schjøtt med et Brev i Haanden, og vilde trække sig tilbage igjen.

Nei, slet ikke, det er kun fra den unge Hr. Krøyer, og jeg tænker ikke, der er vigtige Budskaber deri; det kan gjerne vente, hvis De vil tale med mig.

Nei, læs De; jeg kom kun for at passiare lidt i det gudsforgaaede Veir; jeg tænder en Cigar saalænge.

Brevet var dateret fra en Kro og lød saaledes:

Der er endnu nogle Dage tilbage af Ferien, og jeg vidste ikke, hvordan jeg skulde tilbringe dem. Hos Paulsens gad jeg ikke blive, og hjem gad jeg heller ikke tage; saa sendte jeg mit Tøi afsted og gav mig til at spadserere. laftes kom jeg hertil. Det var henad Solnedgang. Laagen til Haven stod aaben; der sad en gammel Mand, Kromandens Fader, paa en Bænk udenfor Vinduet og varmede sig i de sidste Solstraaler. Det gav mig Lyst til at blive herjeg veed ikke selv, hvorfor. Og nu er jeg her. Idag har jeg drevet om, og nu, henad Midnat, fik jeg pludselig Lyst til at skrive et Brev til Dem. Jeg er saa opfyldt af Tanker Jeg har Noget for.

For lidt siden laa jeg i Vinduet og saae op til Himlen med den uendelige Stjernevrimmel. Da forekom det mig, nei, det gik op for mig med den inderligste Overbeviisning, at hele Verden er Gud, Alt, hvad vi see og fornemme er Guds Legeme, og Guds Aand er Sjælen deri, ligesom jeg er Sjælen i mit Legeme. Gud er den hellige Ild; Gud er Lidenskab; naar den høie, mægtige Lidenskab betager os, saa at vi glemme Alt og kun leve i een Følelse, saa ere vi fyldte af Guden, hævede over Jorden.

Jeg har digtet nogle Stropher af en Sang:

Min Sjæl, lig Saften af de fulde Druer,
En fyrig Ild dybt gjemmer i sit Skjød,
320 Og de skal blusse, disse tause Luer,
I det Frie, mod Himlen, i hvirvlende Flammeglød!

Der er det Sælsomme ved den Sang, at Ordene uden min Villie kom til en Melodi, som jeg har hørt i min Barndom, medens jeg var meget bedrøvet - for jeg løb bort fra et Sted, hvor der var Glæde - og siden, hvergang denne Melodi er kommen mig paa Tungen, har jeg faaet Sorg. Men jeg vil ikke vide af Fordom eller Overtro, og jeg tager Dem til Vidne paa, at jeg synger den til Trods for alle Uvætter. Sanct Schjøtt, bed for mig! Vaag og bed, at det maa lykkes, som jeg har for.

Hm, sagde Schjøtt, da han havde læst.

Er der noget Mærkeligt i det Brev? spurgte Milner.

Aa, han ligger i en Kro og har Noget for. Formodenlig er der en smuk Kropige ... Den Phrase har han da stjaalet.

Hvilken?

Han skriver: Gud er Lidenskab. Det har han paa en eller anden Maade faaet fat paa hos Bettina.

Er der en Dame, som har sagt det? spurgte Milner opmærksom.

Ja; man skal i vore Dage passe paa Dameliteraturen. Hvad mener De: Der er en anden Dame, der har sagt, at kun den skyldige Kjærlighed er den sande!

Det var noget stift at *sige*, bemærkede Milner.

O, Milner! Hele Fuldmægtig Milner er i det ene Ord!

Milner smilede.

Schjøtt vilde nu gjerne bringe Samtalen hen paa Damerne, men var tvivlraadig om, hvorledes han skulde gjøre det. Milner ønskede derimod nærmere Besked om denne Sætning, og da Schjøtt tænkte: alle Veie føre til Rom, indlod han sig beredvillig paa Besvarelsen af Milners Spørgsmaal: I hvad Sammenhæng staaer den

løierlige Sætning?

Der er en ganske god Sammenhæng, for han siger, at hele Verden er Guddommens Legeme, og den store Strøm af Liv og Lyst og Lidenskab, hvoraf vort Hjertes Pulsslag er et ringe Brudstykke, er Guden selv. Det er den ariske eller indiske Verdensanskuelse, den ældste, simpleste, Verdens oprindelige Tanke, fordi den kommer fra den Tid, da Menneskene stode Tilblivelsen nærmest, da Jorden endnu var ganske frisk, nys opdukket af Chaos, frisk og skøn som Aphrodite, da hun opsteg af Bølgerne. Derfor faaer man let en Aabenbaring af den, naar man er forelsket og kigger Stjerner ... De kan læse videre om den i nogle Bøger, som jeg har taget med herud.

Tak, naar De har havt Uleiligheden, hvorfor skal jeg saa?

Naar De engang bliver gift, maae efter det Princip Deres Børn blive saare flittige.

Aa, ja. Men sig mig: Naar man troer, at Guddommen er Lidenskaben, hvad saa?

Naar man troer det? Saa dyrker man den. De fleste Mennesker dyrke den forresten uden at troe.

Dyrke, ja hvorledes dyrke?

Den Deel af den indiske Stamme, som senere blev kaldt Perser, dyrkede ganske simpelt Ilden, den hellige Lue, Solen. Vi Andre tage det mere symbolsk og dyrke Ilden i det skønne Kvindeøie. Vi hilse denne Glands som Straale fra Guden.

Kvindeøine ... Apropos, Schjøtt, De er en erfaren Mand, hvad synes De om Emilie Theilmann?

Milner, De er en klog Mand, hvad synes De om Frøken Camilla?

Hvad er Deres Mening om hende?

Schiøtt kunde ikke lade Leiligheden undslippe til at udtale en Theori; Camilla havde mindst forvirret ham, hende havde han meest betragtet som lagttager, og han svarede: Veed De hvad, Milner: Agesilaus erklærede engang, at Lovene skulde sove en Dag, da næsten hele Spartas Ungdom var veggen for Fjenden. I det polerede Liv er der Kvinder, for hvem Loven burde sove et Aar; naar de saa kom hjem igjen, bleve de vist udmærkede Fruentimmer.

Det gaaer over min Forstand og langt ind i Præstens, sagde Milner, skjøndt han udmærket godt forstod.

I dette Øieblik aabnede Helzen Døren. Han pleiede at tage til Byen hver Morgen og komme ud om Aftenen; men Uveiret havde holdt ham tilbage, og han skulde nu spørge, om Fuldmægtigen vilde have en Whist med ham og Kammerjunker Billing for at fordrive Formiddagen. Man gik ud i Salonen; Schjøtt satte sig hen og saae tankefuld til, hans Phantasi opbyggede Korthuse af Damerne 322 og Kongerne; Milner spillede saa adspredt, at han to Gange stak sine egne Forcer; Noget i hans Sind nærmede sig en Krisis.

Henad Eftermiddagen klarede det op, Solen brød frem, medens enkelte mørke Skyer droge hen under Himlen, som Flygtninge, der vilde skjule sig. Paa Markerne var den modne Sæd slaaet til Jorden; man saae Fordybninger, hvor Vind og Veir havde tumlet sig, ret ligesom Kjæmpebørn havde leget der; enkelte Straa stode opreist med nedbøiede Ax, tunge som af Taarer, hvori de flygtige Solstraaler blinkede; i Sundet gik en tung Dynning, og Vandet slog grumset mod Stranden. Men Skoven stod som nyfødt, og Fuglene pippede under Løvet, medens Dryppet faldt i uregelmæssige Mellemrum og gav smaa Knald paa Bladene og paa Skræpperne ved Grøftekanten.

Hverken Milner eller Schjøtt havde Opmærksomheden henvendt paa Naturens stille Skuespil; Uveiret og Solens tilbagevendende Smil frembragte hos dem kun den ene Tanke, at det var godt: denne Dag vilde man være fri for Besøg fra Kjøbenhavn. Saasart det af Hensyn til Familiens Spisetid kunde skee, begave de sig paa Vei til Cottagen. De mødte Agenten, der morede sig over, at han var den Eneste paa Anstalten, som havde fornuftige Støvler. De sad Allesammen i Vinduerne som Høns - sagde han - og keg op til Himlen med den ene Side af Hovedet. Forresten forstyrrede han dem ikke i deres Planer; han havde Breve at skrive, vigtige Breve; han saae usædvanlig fornøiet ud.

Men kort efter kom Hald, og der hengik nu nogen Tid i ubetydelig Samtale. Endelig, da Veien syntes tør, foreslog Hald en Spadseretur, og da man var kommen udenfor, bød han Fru Sander Armen og gik foran; Milner fulgte ved Siden af Camilla, Schjøtt med Emilie.

Emilie gjorde Schjøtt opmærksom paa en Regnbue, der stod ude over Sundet, og sagde: Det betyder uroligt Veir. - Schjøtt svarede: Naar der nu var en følelsesfuld Geistlig tilstede, vilde han forklare Dem, at Regnbuen tvertimod betyder smukt Veir. Det lovede Vorherre jo Fader Noah.

Det troer man da i Grunden ogsaa helst, svarede Emilie; man bliver glad ved at see Regnbuen.

Ja, men er det ikke for de smukke Farvers Skyld? 323 Jeg veed ikke. Jeg synes, man mindes sin Barndom, da man lærte, at det var et kjærligt Tegn.

O, ja; der er maaskee ogsaa mere Kjærlighed i Regnbuen, end Theologien veed af.

Hvo veed da derat? spurgte Emilie.

Et Folk, som hedder Inderne. I en af deres hellige Bøger fortælles, at der engang var en stor Vandflod, efter hvilken kun eet Menneske, hvis Navn var Manus eller Manuscha, paa Dansk: Menneske, blev tilbage. Han længtes efter Selskab og offrede til Guden ved at gyde klaret Smør, Honning og Melk i Floden. Et Aar efter opsteg af Floden en deilig Kvinde. Da hun viste sig, kom Solens Dronning og Himmelhvælvingens Dronning og gjorde Fordring paa hende; men hun sagde, at hun tilhørte Manus. Hendes Navn var Ira, paa Græsk Iris, Regnbuens Gudinde. Hun var den Velsignelse, som Guden sendte Manden, da han havde offret Melk og Honning og klart Smør i Floden. Hun var stegen op af Vandet, og Solen og Himmelhvælvingen forlangte Deel i hende, og saaledes er det jo med Regnbuen. Men hun sagde, at hun tilhørte Manden; thi for ham forener hun Himmels og Jord. Saaledes er Regnbuen ganske rigtig et Pagts Tegn, et Tegn paa den evig tilbagevendende Elskov efter Forstyrrelse og Uveir, Symbol paa Jordens Gjenbefolkning.

Det er smukt! sagde Emilie; hun følte virkelig derved, og Noget af den Følelse, som Sagnet fremkaldte, gik over paa Schiøtt, saa at en af hans Theorier blev virkeliggjort. En Fornemmelse deraf gjennembævede ham; men han formaadede ikke at benytte Situationen, især da Emilie sagde: Jeg troede ikke, at der kom noget saa Smukt fra det Folk; vi vare oppe i et Museum, hvor vi saa nogle hæsle Gudeskikkelser, som de sagde, vare indiske.

Det Hæsle ligger kun i Tegningen, svarede Schiøtt; Kunsten kan ikke fremstille det Indvendige, og den gamle ariske Slægt havde Øiet saa opmærksomt fæstet paa de indre Tanker, at den oversaae Formen; den havde Sands for det Inderlige og Dybe, der ofte ikke tør vove sig frem paa Overfladen.

Det var et agtværdigt Folk, sagde Emilie. Er der flere smukke Sagn?

Den Natursymbolik, der ligger i alle Religioner, er altid smuk, 324 indtil Præsteskabet bemægtiger sig den og forstener den. Saaledes...

... De holder ikke af Præsterne.

Om Forladelse, Frøken jeg talte nærmest om de indiske.

Om Forladelsejeg afbrød Dem.

Jeg be'er!

Nei, vil De ikke blive ved ... vilde De ikke fortælle et Sagn?

Jeg vilde fortælle Sagnet om Guden Vatch. Oprindeligt betød Vatch Ordet, Brahmas hellige Ord, og der fortælles om en frygtelig Kamp, som Brahma maatte udstaae mod en ond Aand, og hvori Vatch kom ham tilhjælp og dræbte Dæmonen. Det er jo i og for sig skjønt, at Guden fælder sin Fjende med Ordet; men Præsterne gjorde heraf en ny Gud, Vatch, hvem de Troende skulde bringe Offer, fordi han havde hjulpet Brahma, og for at gjøre det nye Alter populært blandt Damerne, lagde de til, at Vatch var en Dame, hvem Brahma til Løn for hendes Hjælp tog tilægte. Tilsidst opstaaer der af Vatch ikke færre end 57 Gudinder, der dyrkes af Præster og Menighed; men seer man nøiere til, saa ere alle disse Gudinder kun Benævnelser svarende til Ordets Rigdom, og sluttelig er Meningen af det Hele vel den, at om Mennesket end taler paa 57 forskjellige Maader og synes at svæve vidt ud, saa stræber han dog derved kun efter at forherlige det Ene, han i Hjertet beundrer.

Man var virkelig dybsindig og klog i gamle Dage, sagde Emilie med et Blik og et Smil, der viste, at hun havde forstaaet, og som bragte Schiøtts Hjerte til at banke hastigere ... Har man nogen Beskrivelse af den Dame, som den Gud ægtede?

Nei, men man kan tænke sig hende efter den Beskrivelse, som gives af virkelige Kvinder. Den vise Lovgiver Manu paalægger udtrykkelig Brahmanen, at han skal ægte en Pige, der er »velskabt og yndefuld i sin Holdning som en Svane; hendes Hud skal være bedækket med lette Duun, hendes Haar fine, Tænderne smaa, hendes Lemmer fortryllende bløde, hendes Navn skal være velklingende og ligne Ord, der betyde en Velsignelse.«

Hvem er Brahmanen?

Det er Præstestanden, svarede Schiøtt og ærgrede sig øieblikkelig over sin dumme Ærlighed, at han ikke havde sagt: Philologerne; nu fandt han det flaut at tilføie: og Philologerne. 325 Præstestanden lader til at have været meget anset dengang ... Siger den Vise Mere om Damerne?

Ja; men jeg maa forberede Dem paa, at Manu nok har skrevet sine Love paa forskjellige Tider af sit Liv og ladet sig paavirke af sine Stemninger, for i et andet Capitel siger han: Det er Kvindens Natur at søge at fordærve Manden, og derfor skulle de vise Mænd holde sig fjernt fra Kvinder.

Gud frie os! Saa maa man jo være skrækkelig alvorlig, naar en viis Mand er tilstede!

Aa, nei, han siger ogsaa: Hvor Kvinderne ere hædrede, ere Guderne tilfredsstillende. Det er altsaa en hæderlig og god Ting at elske en Kvinde.

Giver Bogen ogsaa Damen Anviisning til at elske en Mand?

Ja, der staaer: Kvinden skal ære sin Elskede som en Gud; naar hun elsker en Mand, behøver hun intet Andet til at blive salig ... De seer altsaa, hvor let De har ved at blive salig.

Vil De laane mig den Bog, Hr. Schiøtt?

Har De isinde at gjøre Brug af den? spurgte han i en dæmpet Tone, hvori de lykkeligste Forhaabninger bævede.

Maaskee.

Hun havde slaæet Øinene ned, og han vovede knap at aande.

Gud, hvor Camilla er bleg! udbrød Emilie, da Camilla pludselig vendte Hovedet imod dem.

Medens de havde talt om Regnbuen og dernæst vendt Opmærksomheden til indiske Sagn og den vise Manu, havde Camilla ved Milners Side seet ud over Vandet. Der laa en varm Damp som en let Taage over Sundet; ingen Vind og ingen Bølge rørte sig; et Par Skibe vare ankrede inde i Bugten og speilede sig paa den matglindsende Flade. Man hørte en Hund gjøe langt ude paa et af Skibene; det var en underlig tiltalende Lyd af Huslighed og Hygge. En Fiskerbaad kom langsomt roende; dens røde Seil hang slapt, de tunge Aarer gave en dump Lyd; men længere ude hørte man et Dampskibs Brusen, som en mægtig Fugls Vingeslag.

Camilla sagde efter en Pause: I gamle Dage gik vel i et saadant Veir Skibene med Pilegrime til det hellige Land eller til Rom.

Det troer jeg dog ikke, svarede Milner, for der er ingen Vind. Hvor falder De ellers paa det, om jeg tør spørge? 326 Aa, jeg veed ikke; men maaskee kommer det af, at jeg i disse Dage har læst en Krønike om Erik Eiegod, der valfartede, skjøndt Folket grædende bad ham blive ...

Hvem har laant Frøkenen den Bog?

Hører den maaskee til de forbudne Bøger?

Ja, saadanne Bøger burde virkelig forbydes unge, smukke Damer. De saae jo ud over Vandet, som om De ogsaa havde Lyst til at gaae som Pilegrim i Sæk og Aske.

Gid man kunde det!

Det mener De jo slet ikke.

Der er en vis Prosa, som har Magt og næsten beskjemmer En, fordi den henvender sig til det Simplere i Ens Natur. Hun sagde med nedslagne Øine: Hvorfor kan man ikke mene det?

Fordi det jo slet ikke er i Deres Natur at opgive Livet, især for saadan en Phantasi som »det hellige Land«. Det hellige Land! det klæder Dem ikke nær saa godt som Deres Mantille.

Hun blev utaalmodig og sagde: Man maa ikke blande saadanne to Ting sammen, ikke i eet Aandedræt tale om Gud og min Mantille.

Bedste Frøken, nu bliver De jo ganske rørende. De er fromt stemt idag og taler om Gud.

Troer De da ikke paa Gud, maa jeg spørge? Eller paa Udødeligheden?

Jo, Gud bevare's! Om ikke just saadan, som Præsterne troe eller sige, vi skulle troe. Jeg troer ikke, at Gud sidder og passer paa, om De er pænt artig og retter Dem efter alle de Former, som Justitsraader og Spækhøkere have vedtaget, og som indsnøre deres bedste Følelser saalænge, til de visne.

Hun sagde med et tilbageholdt Suk: Hvad troer De da om Gud?

Jeg troer, eller Folk, der have en fri Bevidsthed, troe, at Gud er Lidenskaben. Det er kun i de stærke

Følelser, vi leve, og det Hele er dog snart forbi.

Hun stirrede et Øieblik paa ham, saae sig om, ligesom forvirret, og gik derpaa rask til, saa de kom tæt til hendes Moder.

En Kvinde opgiver ikke saa let eller ikke paa theoretisk Maade Udødeligheden; hun kan suspendere den for en Lidenskab, for en 327 Personlighed, i hvem hun seer Kjærlighedens Uendelighed; men Udødeligheden ihjelslaaet ved Siden af en Upersonlighed er hende en afskyelig Ting.

Da de vare komne hen til de Andre, vendte Hald sig om, og idet han saae paa hende, sagde han: Befinder De Dem ikke vel, Frøken?

Hans Stemme havde noget Godt og Trofast, det blide Udtryk, som kommer, naar vi tale til den, vi agte og ærlig have kjær. Den lød i dette Øieblik til hende som Toner fra en bedre Verden, som Lyd af en Hyggelighed paa Havet.

Seer jeg daarlig ud? ... Det kommer maaskee af, at jeg med saa stor Længsel talte om Italien, at Fuldmægtigen fandt mig ganske overspændt.

Hvis De anseer det for en saa stor Lykke at komme til Italien, er den vistnok til at opnaae, sagde Hald.

I dette Øieblik opdagede man Agenten, der kom dem imøde, ledsaget af Bregning.

Jeg gratulerer! raabte Fru Sander til Bregning.

I hvilken Anledning, Frue? spurgte Milner.

Gud, det har vi glemt at sige Dem! Hr. Bregning har faaet Kald.

Der blev almindelig Lykønskning.

Lidt efter tog Milner Afsked og nødte derved Schjøtt til at gjøre det Samme.

Hvorfor gaaer De saa tidlig? spurgte Schjøtt.

Troer De, at de havde »glemt« at fortælle os, at Bregning havde faaet Kald?

Hm, ja, hvorfor ikke? Man har da før seet saa galt, at en theologisk Candidat bliver Præst.

Ja, man har ogsaa før seet saa galt, at en theologisk Candidat bliver forlovet med Datteren af en rig Agent. Nu skulde han formodenlig gaae en lille Omvei med Frøken Emilie, og hjemme i Cottagen lader formodenlig Grosserereren, der formodenlig kom med Svigersønnen, anrette en lille Familiefest, hvorved man ikke vil genere.

Hm, sagde Schjøtt.

Lad os gaae hjem paa Skrænten og drikke et Glas Champagne paa de unge Folks Sundhed - for De foretrækker vel ikke Kildevand? 328 - Næste Morgen, medens Milner endnu laa i Sengen, kom Schjøtt ind til ham.

Han sagde: Jeg var inde paa Anstalten og holdt Frokost med Agenten. Det forholdt sig ganske saadan, som De meente iaftes.

Ja, kan De see!

Ja, men imens Bregning gik en Omvei med Emilie Theilmann, gik nok Hald en Omvei med Frøken Camilla, og imidlertid arrangerede Grosserereren ganske rigtig en lille Familiefest. Vil De ikke drikke paa de unge Folks Sundhed? Vivat Hr. og Fru Hald!

Og med disse Ord bød Schjøtt Milner et Glas Vand.

Guds Død! raabte Milner, saa maa jeg til Byen med Dampskibet! Hvad er Klokken?

Klokken er otte, De har en Time endnu. Men hvad Pokker skal De til Byen efter?

Her er jo ingen ordenlig Bouket at faae - og saa maa jeg dog ogsaa tænke paa at gjøre et lille Ungkarlegilde for Hald og Bregning og Agenten, inden han reiser.

Schjøtt udbrød:

*Fractus si illabatur orbis,
Impavidum ferient ruinæ.*

Hvad er det paa Dansk, Schiøtt? Jeg har glemt mit Latin.

Det er paa Dansk de berømte Ord: »Du kannst Dich fassen, Du kannst entsagen, den schweren Schritt an der Hand der Nothwendigkeit heldenmäßig gehen.«

De tager fejl, Schiøtt, Hald og Frøken Sander have været hemmelig forlovede i lang Tid, og jeg har vidst det.

Han sagde det saa overbevisende, at Schiøtt troede ham og blev ganske beskjemmet.

Helzen kom og indbød dem til et Gilde samme Dags Aften i Charlottenlund - der kom nogle unge Forfattere og anden Ungdom, sagde han - og Schiøtt lod ikke Sorgen anfægte sig saa meget, at han skulde have afslaaet denne Indbydelse. Men da Aftenen var kommen, da han endnu var saa nær ved Noget, han virkelig fandt skjønt, vilde Ironien ikke med sædvanlig Beredvillighed slaae Bro mellem Ideal og Natur, og første Gang siden umindelige Tider var 329 Schiøtts Stemning lidt trykket; han stod tilbage for Helzen i livsglad Sikkerhed, især da Helzen var Gjenstand for agtelsesfuld, næsten smigrende Hyldest. Han havde Magt, en Magt, som Schiøtt saae paa med stille Ironi, men tynget af Tanken om Emilie.

Imidlertid var man paa Cottagen beskjæftiget med de behagelige Realiteter, hvormed det lovbundne Liv forskjønnedes. Agenten tog Bregning tilside og sagde til ham: Seer Du nu, Præst, egenlig Medgift giver jeg ikke. Emilies Søstre havde deres Mødrenearv, og den var et Par tusinde Daler; det Samme faaer hun. Resten maa hun vente med, til jeg er afsted. Men Udstyr skal hun faae! Og i den Henseende kan Du sgu forlade Dig paa hendes Moder. Jeg assurerer Dig halvtredsindstyve Par Lagener ... kommer man saa og besøger Dig i Præstegaarden, kan man dog faae en Seng - hvad, Præst!

Og med disse Ord lagde Agenten Hænderne paa Bregnings Skuldre og lo høit.

Bregning svarede, at han var tilfreds og taknemlig for Alt, hvorledes det end blev, han havde faaet det Vigtigste, og Medgiften var kun en Tilgift.

Det kan jeg godt lide at høre, sagde Agenten. Men nu skal jeg sige Dig Noget: I December holder vi Bryllup! Ingen Forlæggelse og ingen Lavdag, som de siger i Skifteindkaldelser. Til den Tid skal vi have vor nye Sal færdig, Du skal faae en Dandsesal, som der ikke findes mange af i Danmarks Land, det skal jeg love for!

Agenten talte ikke heelt ud; thi den Sal, han vilde til at ombygge, stod i nøieste Forbindelse med Planen til en ny Boutik, og da hans Byggelyst var vaagnet, tænkte han ogsaa paa at flytte sine smaa Leiere ud i Nærheden af Fiskerhusene, bygge en ny Gade, der paany skulde forevige hans Oldefader eller nu: Familien Theilmanns Tipoldefader.

Samtidig havde Grosserereren en lignende Samtale med Hald. Jeg er ingen Ven af lange Forlovelser, sagde han; vil Du som jeg, saa staaer Brylluppet om et Par Maaneder. Og siden vi nu tale sammen, saa lad os afgjøre en Ting, der dog skal berigtiges. Camilla er vort eneste Barn; Du bliver Arving til Alt, hvad vi efterlade. Men meer end sex tusinde Daler og Udstyr *kan jeg* ikke give strax.

Hald udtalte med passende Ord sin fuldkomne Tilfredshed, 330 skjøndt han ikke forstod det Eftertryk, som Grosserereren lagde paa Ordet *kan*.

Men dermed forholdt det sig saaledes, at Grosserereren, især i en tidligere Tid, havde været en streng Mand imod sine Kunder, Kjøbmændene i Provindserne. I et betænkeligt Tilfælde havde han ved en hensynsløs Optræden reddet en betydelig Sum, der var krediteret en ung Kjøbmandsfamilie; men Kjøbmanden havde hængt sig. Det var nu den store Angst i Grossererens Liv, at der ikke skulde være Lykke med hans Penge, skjøndt Formuen siden den Tid var tiltaget betydelig. Sextusinde Daler vare hans personlige, utvivlsomme Formue før hiin Tid; dem *kunde* han give sit Barn.

Paa Anstalten gjorde de to Forlovelser overordenlig Opsigt. I Cottagen ved Siden af Grossererens hed det, at hver af de unge Piger havde 50,000 Rbd., nede ved Indgangen steg Medgiften til 100,000 Rbd. Næsten i et lignende Forhold steg Klampenborgs Actier, enhver ledig Leilighed blev besat, hvilket foranledigede Bestyrelsen til store Byggeforetagender, hvorved Actierne faldt igjen.

Bregning og Hald vare altsaa de næste, der opnaaede, hvad hiin Aften uvilkaarlig var ønsket eller blevet dem spaaet. Vel var Bregning endnu ikke bleven Provst eller Bisp og havde heller ikke Udsigt til at blive det; men istedenfor havde Skjæbnen føiet til hans Præstekald en ung, smuk Hustru, og Lykken, som Hald havde begjært, rørte idetmindste sine Vinger over hans Hoved. Schiøtt lagde næppe Mærke til, at han var taget paa Ordet, og i alt Fald vilde han ikke nu have fundet Fornøielse i Tanken om hiin Indskrift paa hans Ligsteen. Da

han hørte om Emilies store Medgift, slog det ham, at han intet Øieblik havde tænkt paa at erhverve Gods. Det var ham en Tilfredsstillelse at føle, hvor æsthetisk han havde stillet sig til hende; men han sagde ogsaa med et bittert ironisk Smil til sig selv, at havde han handlet mindre æsthetisk, og især, havde han været Kammerherre eller Ritmester eller noget saadant Straalende, vilde han dog ikke befrie sig fra en smertelig Fornemmelse; et Kvindeblik gaaer igjennem alle Harnisker; selv aabner man jo gjerne for dets søde Pile og føler først for silde Skuffelsens Braad. Og saa meget mindre kunde han komme til Ro, som han endnu daglig maatte see hende og paany savnede praktisk 331 Evne. Trods alle gode Forsætter formaaede han ikke at være kold, rolig og værdig; hun kunde undertiden see paa ham paa saadan Maade, at Tanken om hendes uigjenkaldelige Tab sled i ham; saa blev han blød og lod indirecte mærke en Bebreidelse. Hun gik ubarmhjertig og overgivent ind derpaa, syntes ligesaa indirecte at bebreide ham, at han af lutter Lærdom var kommen for silde. Men istedenfor at disse gjensidige Bebreidelser skulde have ført til en Forsoning, forstod hun at holde Forholdet saaledes, at det altid gyngede paa Bitterhedens Rand; thi Alt, hvad hun attraaede, var, at Schiøtt tydelig skulde vise Tegn paa ulykkelig Kjærlighed. Saavidt kunde hun imidlertid ikke bringe det; hun hidførte i det Høieste den Slags Ordkampe, hvori sædvanligviis en Mand maa komme tilkort, men hvori ei heller en Dame kan taale at vinde mange Seire.

Apropos, Hr. Schiøtt - sagde hun engang i en saadan drillende Samtale - De lovede mig den vise Mands Love. Har De dem herude?

Hvad var det for Love? spurgte Camilla.

Det var en meget god Bog; der staaer i, hvordan man skal opføre sig, hvem en Herre skal gifte sig med, hvordan man skal holde Huus, kort, hvordan man skal leve, og hvad man behøver for at blive salig.

Men det staaer jo i Biblen, sagde Camilla.

Ja, men der er det langt udførligere. Kvinden behøver kun at elske sin Mand for at blive salig, siger Hr. Schiøtt, der staaer i Bogen, og tænk Dig, det er en indisk Bog!

Jeg troede, Inderne antog Sjælevandringen, Hr. Schiøtt, sagde Camilla.

Det gjør de ogsaa, Frøken. Deres Lovgiver Manu opfinder Salighed og Helvede alene for Kvindernes Skyld, ellers troer han naturligviis som god Hindu paa Sjælevandringen og anvender den med en Inconsequens, som ikke er sjelden hos ham, ogsaa paa Damerne. Han siger f. Ex.: Naar en Discipel taler ilde om sin Lærer, bliver han efter Døden til et Æsel, misunder han ham, bliver han til en Orm; en panegyrisk Digter, en Rosiflengius, bliver sat i Klasse med en Spillehuusvært og vorder en Græshoppe, og en coquet Jomfru bliver efter Døden til en Lærke.

Til en Lærke, Hr. Schiøtt? sagde Emilie. 332 Ja, ikke den Slags Flasker, man kalder Lærker, endskjøndt stakkels Elskere passende kunde have en saadan at drikke af; men Fuglen Lærke. Vorherre er saa naadig og miskundelig imod Kvinderne; naar han straffer dem allerhaardest, bliver der dog altid noget Smukt af dem. Men alle Lærker ere afdøde coquette Damer. Har De lagt Mærke til Lærken, hvordan den holder sig høit oppe i Luften, slaaer med Vingerne, kviddrer, er saa fornøiet over at blive beundret, og naar den kommer ned til Jorden for at søge Reden, altid slaaer ned i Øst, naar Reden er i Vest, og ubemærket forstaaer at smutte ind?

Det er mærkværdigt! sagde Emilie. Men, Hr. Schiøtt, De talte om stakkels Elskere. Hvad bliver en stakkels ulykkelig Elsker efter Døden?

Ja, tillad mig, Frøken, hvilken mener De? Ham, som faaer Damen, eller ham, som ikke faaer hende?

Schiøtt følte, at det var for stærkt; men - nu var det sagt.

Hvem troer De, er den ulykkeligste? spurgte Emilie uden Spor af Sindsbevægelse.

Der er i alt Fald ikke sat Straf paa at være ulykkelig, svarede Schiøtt undvigende.

Heller ikke Belønning?

Aa, jo, han faaer formodenlig en af Gudinderne tilægte.

En af de 57 Talegudinder? ... var det ikke 57?

Camilla kom her til Overflod Emilie tilhjælp og sagde: En Talegudinde? En saadan Gudinde har vel den stakkels Geert Westphaler faaet, da han blev salig.

Var Geert Westphaler en lærd Mand? spurgte Emilie Camilla.

Ja, meget lærd!

I dette Øieblik ønskede Schiøtt sig langt bort.

O, ja, nu husker jeg det! udrød Emilie. Det er jo ham, der taler sig fra Bruden ... Ja, de Lærde, de Lærde! Sig os, Hr. Schiøtt, var der ikke engang en Mand, som blev rasende af Lærdom?

Jo, Frøken, det var Saulus eller Paulus, der kom til Agrippas Hof; men de smaa Hofdamer kunde ikke forstaae ham og kaldte ham rasende.

Hvor det dog er Skade, at en lærd Mand ikke bliver forstaaet af sin Tid! ... Hvorledes vare Hofdamerne klædte, Hr. Schiøtt? 333 Hvorfor spørger Frøkenen mig derom?

Jeg troede, De kjendte Alting, der var før vor Tidsregning.

Aa, ja, maaskee kunde jeg beskrive saadan en lille Hofdame ...

Virkelig? Var de smukke? Hvordan saae de ud?

Emilie saae saa freidig paa ham, og hendes Stemme var saa deilig! Han kunde ikke svare Andet end: Ja, de vare unægtelig smukke; nogle af dem mørke med den brunette, alvorlige Skjønhed, andre mere blonde ...

Var der blonde Damer dengang og hos Agrippa?

Ja, Frøken, en skøn Blanding af Blondt og Mørkt; saaledes beskrives Cleopatra og Mariamne, Verdens deiligste Kvinder.

Schiøtts Tone bad om Fred og bød smigrende Beundring i Krigsomkostninger.

Det er Skade, sagde Emilie, at man aldrig kan faae at vide, hvordan de gik klædte.

Det kan man let faae at vide, Frøken; thi foruden den store videnskabelige Interesse er der en Skjønhedsinteresse med i Spillet. Den Tids Dragter vare med deres Farver og Drapperi noget fuldendt Skjønt og tillige Simpelt og Naturligt.

Saa var det vel lutter studeerte Folk, som dengang vare Modehandlere? De havde da taget Examen ved Kunstacademiet ... saadan burde det være endnu.

Hvor det kan gjøre ondt, naar Noget, man har sagt i en blød Stemning, senere bliver gjentaget med Railleri! Schiøtt svarede: Saamæn, Frøkenen har Ret; man burde maaskee gjøre det; man gjør jo altid meest Lykke ved at speculere i det Smaa.

Jeg be'er: det Smaa forenet med det Store! Naar vi Damer kom og kjøbte et ægyptisk Shavl hos Dem og med det Samme fik en Forelæsning over Pyramider og Templer, saa gik man hjem og sagde til sin Mand: Du skulde dog virkelig gaae hen og lade Dig tage Maal ...

Frøkenen glemmer, at det var en Dameprofessor.

Naa, ja, f. Ex. til en Maskerade ... en Turban!

Saa vilde jeg svare, at Fruen vistnok selv kunde besørge hans Hovedpynt.

Saa De kunde ikke sye Turbaner? spurgte Emilie saa uskyldig, at Schiøtt kom tilkort; han var for harmfuld til at turde vove sig 334 videre, og han kunde dog ikke lade være at beundre dette Ansigt og denne Stemme og føle Mismod over, at hver Samtale gjorde Svælget imellem dem bredere. Og senere, da Ivrigheden havde lagt sig, kunde han desuden mærke paa Camilla, at han havde tabt i hendes Øine, fordi han ikke havde behersket Samtalen og sig selv.

Milner havde forsøgt paany at nærme sig Camilla; men der havde han mærket noget afgjort Koldt, som om han befandt sig overfor en Staalvæg. Han kunde ikke tage fejl heraf; men han forstod paa den anden Side ikke den Holdning, Camilla havde overfor sin Forlovede: den milde, rolige Hjertelighed, hvormed hun behandlede ham. Milner forstod ikke, at en Kvinde under saadanne Forhold kan finde Ro i Pligtfølelsen. Den Plads, hun har tilovers i sit Hjerte, udfylder hun med et Alter for Pligtens Guddom, og den Lidenskab, hun ikke har Brug for, offerer hun paa dette Alter. Der skal da fra Mandens Side ikke Lidet til for at omstyrte Altret og gjøre den Følelse, som dvælede der, hjemløs.

Agenten vilde nu reise hjem og bekvemme sig kun til at tøve et Par Dage, fordi der skulde finde Ordination af nys kaldede Præster Sted, og iblandt dem var Bregning. Hovedstaden blev den Dag overrasket ved, at næsten hele Klampenborg indvandrede. Høitideligheden holdtes i Frue Kirke, og efter Ordinationen prædikede Bregning. Emilie saae sin Brudgom blive indviet af Rigets høieste Geistlige, hun hørte ham tale med Kraft, Begeistring og Myndighed til den udvalgte Tilhørerkreds; der paakom hende en tilfredsstillende

Følelse af, at hendes Fremtid gik til noget Stort og Hæderligt, noget over det Almindelige Ophøiet, og hun skulde gaae Veien ved sin Husbonds Haand. Hun, som havde lidt en bitter Skuffelse og maattet opgive høitflyvende Idealer, saae nu selve Kirkens Alter tjene hende til Fodskammel; hun saae Maalet naaet: hun skulde staae høit i sine Sødskenes og hele Kjøbstadens Øine. Men medens hendes Selvfølelse traadte paa Altret, var der dog samtidig Noget i hendes Sind, som bøiede sig med Taknemlighed, ja i dette Øieblikks Følelse af Andagt vidste hun ikke Andet, end at Alt i hendes Tilværelse var bragt i Ro, at hun havde fundet Hjem i et Huus, der var skjønt og hædret og bygget paa fast Grund. Da hun steg i Vognen, var der over hendes Væsen udbredt en Alvor, som gjorde hende endnu skjønnere, og som Schiøtt antog for en ny Slags

335

Coquetteri. Thi skjøndt han selv ved en anden Leilighed havde sagt, at vi Mennesker ere kunstig sammensatte Væsener, var han dog i dette Tilfælde lovlige forhindret fra at see, hvad der rørte sig i denne Pige. Næste Morgen reiste hun, og da Ferien nu ophørte, toge Schiøtt og Milner tilbage til Byen. Milner kom hjem med en *affaire manquée*. Saaledes pleiede han at kalde den Slags Ting, og det er allerede en Trøst at have en Rubrik, et Rum med fransk Etiket, til sin Sorg. Schiøtt kom hjem med en bitter Erfaring og med sine Theorier i Uorden. Samtidig kom Otto hjem med sin Kjærlighed og med »Noget, han havde før«.